

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

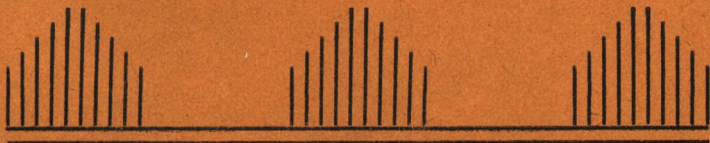
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Industriforeningen for Ringsted og Omegn.

50 AAR.

1868. — 26. Februar. — 1918.

INDUSTRIFORENINGEN
FOR
RINGSTED OG OMEGN.

INDUSTRIFORENINGEN
FOR RINGSTED OG OMEGN.

50 AAR

1868 26. FEBRUAR — 1918

FESTSKRIFT

VED

REDAKTØR J. V. CHRISTENSEN

TRYKT I AKTIESELSKABET
RINGSTED FOLKETIDENDES BOGTRYKKERI.
1918.

Naar INDUSTRIFORENINGEN FOR RINGSTED OG OMEGN den 26. Februar 1918 fejrer sit 50 Aars Jubilæum, er det en Begivenhed, som paa forskellig Maade vækker til Eftertanke, særlig blandt Haandværkets Udøvere. Halv Hundred Aar er ganske vist et forholdsvis kort Spand af Tid i en gammel Stads Historie. Det er for de Ældre et Stykke Samtid og selv for de Yngre en Fortid, der ligger nær, og hvis sidste Aar de selv har gjort med. Alligevel er det naturligt, at Haandværkets og Industriens Mænd i denne By og dens Opland paa denne Dag gør en Standsning i Arbejdet, slaar Strømmen fra de snurrende Hjul og lader Blikket vandre tilbage.

Det er naturligt ikke alene at fæste Blikket ved det sidst svundne Halvsekel, men ogsaa at søge at sammenfatte noget af det, der danner *Baggrunden* for de sidste Slægters Arbejde.

Det er ikke for ingenting *Støvlerne*, der behersker det ældre Ringsteds Haandværkerliv. Thi Ringsted var *Landevejenes By*, Sjællands gamle Centrum, gennem hvilket alle Veje gik. Naar vi forestiller os det gamle Ringsted, maa vi tænke os dets Stilhed brudt af de mange Skomagerhamres Smæk paa Læderet, der spændtes over Bankestenen, og siden, da Haandværkerne vendte hjem fra Tysk-

land med Kundskab om de ny Metoder, af Hamne-rens Smæld mod Pløkkene. Og i de lavloftede Værksteder og Boder, der som oftest gik ud i ét, har Tællelysets svage blafrende Flamme gennem »Skomagerkuglen« faaet Styrke til at lette Arbejdet for den gamle Mester og hans unge Medhjælpere, saa Hammerslaget faldt sikkert. Man tog tidligt fat om Morgen og arbejdede længe om Aftenen. Og Spanderemmen laa let i Haanden, men tungt paa Bagen, naar det gjaldt at revse en uvorn Skomagerdreng. Fagets yngste Udøvere har altid faaet Skyld for Hang til Gavtyvestreger, naar de færdedes ude i Mesterens Ærinder.

Gaaende og Kørende havde Vej gennem Ringsted, enten de skulde fra de vestlige Landsdele til Hovedstaden eller den modsatte Vej, eller de skulde fra Sydsjælland og sydlige Øer til Kalundborg for at rejse til Nørrejylland. Varetransporterne gik til og fra. Ringsted var ikke alene Skomagernes, men ogsaa *Vognmændenes* By. Vognmændene var ikke at betragte som Haandværkere; men de havde deres Laug som disse. Iøvrigt havde de Avlingen af Markerne omkring Ringsted. Sjællands Hovedpostrute gik over Ringsted, og da det i ældre Tid paa-hvilede Vognmændene i Byerne paa Hovedruten at besørge Befordringen af Personer i kongelig Tjeneste, maatte heldigere beliggende Byer som Kalundborg, Holbæk og Nykøbing Sj. svare en aarlig Afgift til Ringsted Kæmnerkasse til Støtte for Vognmændene.

Mange andre Erhverv opstaar naturligt omkring disse; men de to er de mest typiske for den gamle Landevejsby.

De gamle Tider.

Megen Kundskab om de rigtig gamle Tiders Erhvervsliv i en Stad som Ringsted har man ikke. Det tør antages, at det Afsnit af Middelalderen, i hvilken Byens Klosterkirke er Kongeslægtens Gravkirke (fra 1172 til 1319), ogsaa rent erhvervsmæssigt har betegnet en Fremgangsperiode for Byen. Fra dette Tidsafsnit kender man lidt til et Dokument, der er det ældste, i hvilket der hentydes til ringstedske Erhvervsforetagender. Det er en »Skraa«, d. e. en Vedtægt, for et St. Knudsgilde i Ringsted (1231), og til denne slutter sig naturligt et paa Bornholm for mange Aar siden ved Pløjning fundet Signet, som nu bevares i Nationalmusæets anden Afdeling.

At Byen som en Slags Arv fra den hedenske Tid lige indtil 1805 var Sædet for Sjællandsfarers Landsting, har selvfølgelig ogsaa været af Betydning for dens Erhverv; thi i Landstingstiden kom der mange Folk til By, og dette har fremmet Byens Næring. Landstingene var ikke alene Stedet, hvor vigtige retslige Afgørelser blev truffene, Domme blev fældede, men var ogsaa til Tider politiske Forsamlinger. Paa Landstinget 1421 præsiderede Kong Erik for en Forsamling, hvor Sjællands Biskop, Kapitelherrerne fra Roskilde, 2 Abbeder, 2 Riddere, 12 Væbnere, 12

Borgere og 12 Bønder afgav en vigtig politisk Kendelse angaaende Sønderjylland.

Kongehyldningerne havde fra Arilds Tid for Sjællands Vedkommende fundet Sted i Ringsted. Den sidste Kongehyldning her fandt Sted den 8de Juli 1584 (Christian den Fjerdes).

Ogsaa Erhvervsspørgsmaalene har for ca. 500 Aar siden spillet en Rolle i Forhandlingerne. Da Kong Erik (af Pommern) i 1421 var i Ringsted, har baade Købmænd og Haandværkere haft Foretræde for ham for at klage over »uskelligt Regimente med Købmandsskab og *Handtering*« (d. e. Haandværk). Det er paa Kong Eriks Tid, at der i Danmarks Købstæder lægges Grunden til de Haandværkerorganisationer, der i mere end 400 Aar skulde komme til at øve en saa stor Indflydelse paa Haandværkets Udvikling. Laugsordningen i den Form, som den da allerede længe havde haft i Tyskland, vandt Indpas over alt her i Landet. Erik af Pommern interesserede sig levende for Bynæringerne, ikke alene for Købmændene, men ogsaa for *Embitzmændene* — Embedsmændene — med hvilken Betegnelse man den Gang nævnte Haandværkets selvstændige Udøvere. »Alle Embedsmænd skal« — hedder det i en Forordning fra 1422 — »bjerge sig af deres Embede . . . Bager bjerge sig af sin Bagning, Suder (Skomager) af sin Skogerning, Smed af hans Smedegerning« o. s. v. Det var den officielle Besejling af et gammelt Ord — eller maaske Oprindelse til det — Skomager, bliv ved din Læst.

1472 gik Christian den Første videre paa den af Kong Erik betraadte Vej ved gennem et kgl. aabent Brev af 25de Februar at give saantlige Sjællands Købstæder Ret til hvert Aar paa St. Hans Dag at sende en Borgmester, en Raadmand og en Borger til Ringsted for at raadslaa om Byernes »Forbedring og Bestand«. Dette det ældste »Købstadmøde«, man

kender, har altsaa været holdt paa den Tid, da Byens største Marked gennem Hundreder af Aar er holdt. Hvor langt et Tidsrum dette Købstadstævne har staaet ved Magt, vides ikke med Bestemthed. Omtrent paa samme Tid, da Haandværket fik sin siden stadig fastere Laugsordning, indføres Mesterstykket (paa Kong Hans' Tid); men det ophævedes atter under Christian d. Tredje, fordi »den unge Embedsmand besværedes med for store Udgifter til Gæstebud«. Mesterstykkets Aflæggelse hørte dog lige til Laugsordningens Ophør til de vigtigste Regler for denne Institution.

Svenskekrigen 1658—60 har ogsaa sat sine Mærker paa Ringsted Haandværkeres Historie. Medens der under normale Forhold gennemsnitlig var 10—12 Mand aarlig, der »gjorde deres borgerlige Ed til Kongen«, er der i Tiden fra den 5. Oktober 1657 til den 1. Decbr. 1660 ikke aflagt nogen Borger-Ed. Først den sidstnævnte Dag begynder de normale Funktioner efter den langvarige Krig at virke: 10 Ringstedere aflægger deres borgerlige Ed og sværger at være Frederik den Tredje »huld og tro, som ærekære og hæderlige Borgere eigner og anstaar.«

Et lille Samfund som det ringsted'ske — lille var det; thi endnu i 1801 var Indbyggertallet kun 817 — har trods sin Lidenhed haft sine Trappetrin: øverst Kronens og Kirkens Repræsentanter, svarende til Nutidens Embedsmænd, dernæst Købmændene og sluttelig Haandværkerne samt endelig den ikke talrige Stand af Arbejdere og Tyende.

Alene af Fortegnelserne over de nu for en Dels Vedkommende forsvundne Ligsten i St. Bendts Kirke kan man danne sig en Forestilling om denne Trin-

følge. Medens der helt tilbage til 1663 — tre Aar efter Enevældens Indførelse — findes bevaret Navne paa Handelsmænd og Købmænd, om end ikke mange, der er bleven begravet inde i Kirken, findes der ikke et eneste Navn paa en Haandværker, der har nydt denne sidste Ære. De, der i Næring har staaet Haandværkerne næst, og som er naaet saa vidt, er en »Borger og Gæstgiver« (Ditlev Keisen Folsted, 1715) og en Øltapper (Fæster Clausen, ca. 1732). Det var et Pengespørgsmaal at komme til at hvile indenfor Kirkens Mure. Altsaa slutter vi deraf, at Haandværkerne i det gamle Ringsted ikke har været altfor velhavende.

Gamle Haandværkernavne kender vi saa godt som ingen af. I 1689 er en *Peder Smed* Medunderskriver paa en af 11 andre Borgere undertegnet Beslutning ang. en Retssag mod Herremanden paa Sørup; af disse 12 kunde de 3 ikke skrive deres Navn, men maatte nøjes med at prente deres Forbogstaver.

Fra et langt senere og i Byens Historie meget bevæget Tidspunkt kender vi derimod et Par Haandværkernavne, som skal nævnes her; det er Navnene paa de to Ringsted-Skomagere *Niels Klint* og *C. Bergmann*. Disse to Mænd har paa hæderlig Maade indskrevet deres Navne i Byens Historie for 110 Aar siden. Natten mellem 27. og 28. Aug. 1807 rykkede en Strejfpatrouille af engelsk Kavalleri ind i Ringsted; Dagen efter stod Slaget ved Køge, der endte med Landeværnets Nederlag, og Englænderne (rettere Hannoveranerne) rykkede nu fra Køge mod Vest over Gørslev mod Ringsted. Frygten for, at Byen skulde blive overgivet til Plyndring, foranledigede Borgerskabet til at sende tre Mænd til Gørslev, hvor det engelske Hovedkvarter, General *Linsingen*, var, for her at lægge et godt Ord ind for Byen, der havde lidt haardt ved en Ildsvaade Aaret før. De

tre Mænd var Kapellanen Ad. Petersen og de to før nævnte Borgere. Om Niels Klint vides det endnu i Slægten, at han var engelskkyndig, idet han i sine Svendeaar havde arbejdet i England, og dette er altsaa Forklaringen paa hans Deltagelse i den ejendommelige Expedition, der forøvrigt fik det forønskede Udfald. Englænderne opførte sig for Størstedelens Vedkommende exemplarisk under deres Ophold i Ringsted. Men tyngende var Indkvarteringen for Byen. Der var Hjem, der havde en Indkvartering af over 100 Mand. En Haandværker, Bager *Leusch*, kom i Forlegenhed med Englænderne, fordi han havde brændt en Steg for dem; de truede ham med Prygl, men det blev ved Truslen.

I Forbindelse med Krigsbegivenhederne 1807 er det naturligt at nævne en lille Tildragelse, hvor et Navn paa en gammel Ringsted Haandværker — vistnok som det første af denne Art — møder os i en offentlig Polemik. Det er i Efteraaret 1838, at navngiven Mand i det af den senere som Digter landskendte M. A. Goldschmidt udgivne »Nestved Ugeblad« fremsætter en Kritik af den Maade, hvorpaa Dannebrogskorset er bleven tildelt Urmager *Nagel* i Ringsted. Nagel fik Korset for Krigsdaad i Slaget ved Sehested (1813), og det oplyses om den gamle Kriger-Haandværker, at han *ikke kunde skrive*, men maatte underskrive Edsformularen med paaholden Pen.

Et andet lille Minde, der ogsaa har Hentydning til en gammel Ringsted-Haandværkers Optræden i en Krigstid, fortælles om en af Industriforeningens Stiftere, Guldsmed Kjølstrop: Da i 1848 Tropperne paa Vejen til Sønderjylland marscherede gennem Sjælland, mødte Midtsjællands Bønder med Vogne for at køre for Soldaterne. Da Oberstløjtnant (senere General) Rye kom til Ringsted, vilde han ikke tillade Afbenyttelsen af de mødte Vogne, da han fandt, at Mandskabet trængte til den Marschtræ-

ning, det kunde faa undervejs. Dette vakte Misfornøjelse blandt de i Ringsted forsamlede Borgere og Bønder, vel ogsaa blandt Soldaterne. Guldsmed Kjølstrop stod op paa en af Tingstenene og holdt en Tordentale til Rye; det var en Skam, at Bønderne skulde køre forgæves, og naar de andre Afdelinger kunde køre, kunde Ryes vel ogsaa. Overleveringen siger, at Rye fastholdt sin Beslutning.

Saaledes dukker der op af Ringsteds ældre Historie enkelte Navne paa Haandværkere.

Et samlet Billede af Byens Næringsliv i ældre Tider er det jo ikke min Hensigt at give; men det kunde dog muligvis have sin Interesse at se en — som jeg tror nogenlunde fuldstændig — Liste over de forskellige Erhvervs Fordeling for ca. 100 Aar siden. Af en Skatteliste for 1810 — det nærmeste jeg har kunnet komme Hundredaaret — ses det, at Byen har haft: 32 Skomagere 12 Købmænd, 12 Værtshusmænd, 5 Sadelmagere 4 Smede, 4 Snedkere, 4 Slagtere, 3 Vognmænd (Listen næppe fuldstændig). 3 Brændevinsbrændere, 3 Murere, 3 Tømrere, 2 Farvere, 2 Bagere, 2 Skrædere, 2 Garvere, 1 af hver af følgende: Pottemager, Klejnsmed, Glarmester, Rebslager, Hattemager, Handskemager, Væver, Maler, Feldbereder, Bødker, Drejer og Gørtler.

Saaledes saa det lille Haandværkersamfund ud. Det var først og fremmest et Skomagersamfund. Og det er ingen Tilfældighed, at hvis man støder paa en Beretning fra Ringsted, omhandlende en eller anden Tildragelse i det lille Bysamfund, saa optræder der saa godt som altid en Skomager i dette Samfund.

Haandværkerne var i den gamle Tid samlede i Laug. Ingen kunde blive Medlem af Lauget uden at have gjort Mesterstykke. Og ingen andre end Laugenes Medlemmer maatte drive en Næring, paa hvilken der var Laug.

Laugsreglerne blev strængt overholdte. Fra Oktober 1834 véd man, at der ved Ringsted Købstads

Politiret blev afsagt Dom i en af Skomagerlauget, hvis Oldermann paa den Tid var *Chr. Klint*, mod Skomagervend Rasmus Jensen anlagt Sag. Rs. Jensen havde paa Trods af Laugsreglerne drevet Forretning fra egen Disk og idømtes en Bøde paa 6 Rigsbankdaler Sølv, der skulde deles mellem Laugs- og Kænmerkassen, og 6 Rbdl. Sølv i Sagsomkostninger.

En af de gamle Laugsskomagere, hvis Navn man vil møde flere Steder i denne Skildring, og som har levet til vor allernærmeste Tid, A. Bentsen, fortalte (Folketid., 4. Maj 1905 og flg.) en Række Træk, der kort sammenfattet i det følgende giver et Indblik i Livet i det gamle Haandværkersamfund:

Som Lærling sad jeg paa Skomagerstolen fra Kl. 4—5 om Morgenen til Kl. 10—11 om Aftenen og flækkede Pløkker. Jeg var kun 11 Aar, da jeg kom paa Værkstedet. Og min Uddannelse tog hele min tidligste Ungdom. En Tid havde jeg, for at det kunde rette paa mit Helbred, faaet Lov til at gaa Ærinder paa Landet. Men alligevel var jeg ved Læretidens Udløb — mit 22de Aar — svækket af Arbejdet. Ca. 1840 blev jeg Svend, og jeg betingede mig, da jeg nu gik i Plads, at jeg kun vilde arbejde fra Kl. 6 Morgen til Kl. 8 Aften. Lønnen var 2 Rigsdaler om Ugen og fri Station. Forøvrigt var min Mester misfornøjet med, at jeg gik fra Værkstedet Kl. 8 for at anvende nogen Tid til Læsning. De andre arbejdede til 10—11. Nogle Aar senere gjorde jeg mit Mesterstykke for Lauget. Man meldte sig hos Oldermannen, og for ham og Bisidderne foretoges Tilskæringen. Mesterstykket opvistes paa Raadhuset for de øvrige Mestre, og disse deltog i den følgende Laugsaften, der betaltes af mig og kostede mig 50 Rigsdaler.

Mange Livsytringer har vi forøvrigt ikke fra Haandværkerne i Ringsted i det forrige Hundreaars første Halvdel. Da Virkningerne af Landbrugs-krisen efter den store Krigsperiode for Alvor be-

gyndte at vise sig ved 1820'ernes Begyndelse, spores ogsaa Livstegn fra Haandværkernes Side. Helt fra 1683 (Danske Lov) havde Haandværksdriften for alle de finere Haandværks Vedkommende været henvist til Købstæderne. Landhaandværkerne dannede dog en ret talrig Klasse, men disse Haandværkere levede ikke udelukkende af deres Haandværk saaledes som Købstadens; de deltog i alt forefaldende Landarbejde. Da de vanskelige Tider kom og Folk havde smaa Penge, hjalp Landboerne sig imidlertid i stort Omfang med de Varer, der fremstilledes paa Landet, og dette hidførte talrige Klager.

Da Folket for første Gang efter lange Tidens Enevælde faar et offentligt Organ i de raadgivende Provisialstænder, melder Haandværkerne sig ogsaa med deres Besværinger. Den første sjællandske Købstadhaandværker, der indtraadte i Stænderforsamlingen, var Farver *Svane*, Roskilde, der sammen med Mekanikus *Gamst*, København, og Cancelliraad, Bogtrykker *Hempel*, Odense, med stor Energi taler Haandværkernes Sag. I Stænderforsamlingen i Roskilde 1838 finder der en indgaaende Drøftelse Sted af baade Købstad- og Landhaandværkeres Kaar. Denne Drøftelse, der spænder over 75 af Stændertidendens Spalter, er den første offentlige Generaldebat om danske Haandværkeres Kaar paa den Tid. Og det er ganske ejendommeligt og karakteristisk at lægge Mærke til, at den Mand der mener præcisest at kunne angive Aarsagen til den voxende Næringsløshed med deraf følgende Fattigdom og Elendighed blandt Købstadhaandværkerne, er disses egen Repræsentant, Farver *Svane*, der udtaler: Det, der truer Haandværket, er den »overhaandtagende Konkurrence« og »den fra Fortiden nedarvede Laugstvang«, der »træder hindrende i Vejen for saa mange af de virksomste Haandværkere«, hvorfor »dette Onde . . . successive bør hæves«.

Med denne Udtalelse fældede Haandværkets Mand en haard Dom over den aarhundredgamle Laugsinstitution, der dog bestod i endnu 20 Aar.

Omtrent ved samme Tid da Stænderne træder i Virksomhed, gennemføres ogsaa ved kgl. Anordning det første Tilløb til et borgerligt Bystyre, fremgaaet af frie, om end begrænsede Valg. Dette første Kommunevalg i Ringsted fandt Sted den 19. Februar 1838. Der vælges 3 Mænd — nemlig *to Haandværkere*, Farver Jensen og Brændevinsbrænder P. Roed — med henholdsvis 63 og 50 St. og en Købmand (Grundtvig) med 54 St. Det er forøvrigt ejendommeligt ved dette Valg at se 20 Borgere — deriblandt 15 Haandværkere — optræde som Klagere over Valglistens Affattelse. Borgerrepræsentationen, som Raadet den Gang kaldtes, valgte selv sin Formand.

Fra Nytaar 1853 fik Ringsted sit eget Bogtrykkeri og Blad («Sjællandspøsten») — i udpræget Grad et Haandværkerforetagende, idet Bladet baade blev sat og trykt med Haanden. Det afspejler kun i ringe Grad de stedlige Tildragelser og kun sjældent drøftes Haandværker-Anliggender. Følgende lille Opsats i Bladet fra Laugstidens allersidste Dage anføres da ogsaa kun som det Kuriosum, det er:

»Det er vistnok en meget latterlig Skik eller rettere Uskik, at danske Sadelmagersvende, naar de søge Arbejde hos d'Hrr. Mestere, endnu bestandig maa benytte tysk Ceremoni og tysk Skik. Vort eget Sprog er dog saa fuldstændigt, at den tyske Lectie meget godt kan oversættes paa Dansk, og jeg opfordrer derfor mine danskfødte Collegaer til at lade denne Uskik fare og kun benytte vort gode danske Modersmaal.

Ringsted, den 26. August 1857.

Andersen Sortelung,
Sadelmagersvend.«

Med disse fragmentariske Oplysninger har jeg søgt at give enkelte Streger af den Baggrund, paa hvilken senere Tidens Haandværk og Haandværkere fremtræder.

Den dybtgaaende Skillelinie mellem Fortid og Nutid i dansk Haandværks Historie er Næringsloven af 29. December 1857, en Lov om hvilken der stod stor Strid i Datiden, en Strid, der sender sine Efterdønninger helt ned til Nutiden. Af Ringsteds lokale Blad ses det, at Sagen er viet megen Opmærksomhed, men i Modsætning til Haandværkerne mange andre Steder — f. Ex. i Slagelse — synes Ringsted Haandværkere ikke at have optraadt aktivt. De har sikkert med stor Interesse studeret den ny Næringslov, der optryktes in extenso i »Sjællandsposten« i 9 paa hinanden følgende Numre i de allerførste Dage af 1858.

Og saa opløstes de gamle Laug. Desværre er ingen af de gamle Laugsprotokoller blevet bevaret saa man kan se lidt om, hvorledes det gik til her i Byen.

Men paa det Gamle fulgte naturligt den ny Tids Krav. Sammenslutningen fik andre Former. Man forstod, at skulde man naa fremad, maatte man løfte i Flok og dygtiggøre sig.

Ud af denne Forstaaelse voxede Industriforeningen for Ringsted og Omegn og den tekniske Skole.

Al Begyndelse er svær —

»Løs, o Drot, de Baand, som
Haanden hæmmer.«

Disse Linier forekom i en Sang, som Digteren af »Den tapre Landsoldat«, Peter Faber, havde skrevet til Aabningshøjtideligheden for en Udstilling, som i 1852 holdtes paa Christiansborgs Ridebane.

Ved Næringsloven var Baandene blevet løste endda i en Grad, saa de brave Haandværkere i første Øjeblik nærmest var betuttede over det Skete.

Ringsted var paa den Tid en meget lille By. Ved Folketællingen i 1857 havde den kun 1477 Indbyggere, ikke en Gang det dobbelte af, hvad den havde i 1801.

Dens »industrielle Forhold« — industrielle til Forskel fra de rent haandværksmæssige Fag — var i *O. J. Rawerts* Opgørelse af 1847 følgende:

7 Brændevinsbrændere og Ølbryggere, 15 Arbejdere; 1 Kunstdrejer (Rokkedrejer regnedes til Haandværk); 2 Farvere og Trykkere, 6 Arbejdere; 1 Guldsmed, 1 Arbejder; 1 Pottemager, 1 Arbejder; 1 Melmøller, 4 Arbejdere; 3 Røbslagere, 9 Arbejdere; 3 Urmagere, 2 Arbejdere; 3 Vævere, 29 Arbejdere.

Indenfor Haandværket var Skomageriet stadig det alt dominerende. Faget talte i 1810 32, i 1855

endda 42 selvstændige Udøvere; til Sammenligning kan anføres, at der i 1918 er 10 Skomagere i Ringsted.

Omtrent samtidig med, at Næringsloven greb ind i Haandværkernes Liv, ændredes Byens Samfærdselsforhold i væsentlig Grad ved Aabningen af Roskilde—Korsørbanen (1856); den talrige Vognmands-klasse maatte ogsaa til at se sig om efter anden Virksomhed.

De sidste 50'er og de første 60'er er — med et moderne Udtryk — nogle »Nyorienteringens Aar«. Og i det lille Samfund har de sikkert voldt megen Uro. Hertil kom tilspidsede politiske Kampe indadtil og i 1864 den ulykkelige Krig med alt, hvad dermed fulgte: trykket Sindsstemning og voxende Skatter.

Indadtil var Bysamfundet stillestaaende, men ret velstillet. Gennem næsten hele den hidtil forløbne Del af Hundredeaaret, nemlig fra 1814, havde Konferensraad Harhoff som Borgmester været den nogenlunde enevældige Styrer af Byens Anliggender. Byens Økonomi regnede med smaa Beløb; men der var Overskud, og de kommunale Skatter var smaa. Borgerskabet akcepterede Systemet i Henhold til Vanens Magt. En Anekdote lever endnu om en af de Ringsted-Borgerrepræsentanter, der ved en eller anden Sags Afgørelse havde udtalt: »Vi er i denne Sag som og i alle andre Sager ganske og aldeles af Konferensraadens Mening«.

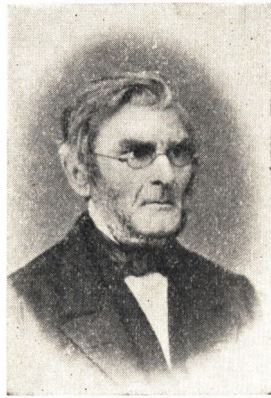
Men mellem de fremmeligere af Byens Borgere, Købmænd og Haandværkere og andre, var der nogen Oppositionslyst overfor det hidtidige Regimente. Og Tanken om at stifte en Forening for Haandværkere, saaledes som Tilfældet var i flere andre Byer, drøftedes Mand og Mand imellem.

Skomagern. *Bentzen* og Guldsmed *Kjølstrup*, hvis Navne Læserne har mødt i det foregaaende

Afsnit, nævnes i den mundtlige Overlevering som to Foregangsmænd; men før de vovede et Fremstød,

Bentzen.

Kjølstrop.

Ishøj.

sikrede de sig Støtte udefra — først og fremmest af en Ordets Mand, Kordegn *Ishøj*.

Et Stød udefra bragte Vognen i Bevægelse. I

Hundredaarets første Halvdel, særlig henimod og efter dets Midte, var opstaaet flere Lokallotterier, gennem hvilke der solgtes Lodsedler paa danske Haandværker- og Industrifrembringelser. Den i 1840 oprettede Haandværkerforening i København viste i 1857 de nyere tilkommende Foreninger Vejen ind paa Lotteriomraadet, idet Haandværkerforeningen nævnte Aar oprettede et Lotteri. I Præstø Amt blev der oprettet et Varelotteri, og i 1867 tog Industriforeningen i Slagelse Initiativet til et Arbejde for Oprettelsen af et lignende Lotteri for Sorø Amt. Da Haandværkerne i Ringsted ikke havde nogen Forening, henvendte Slagelse Industriforening sig til Ringsted Borgerrepræsentation; men denne vilde ikke have noget med Sagen at gøre, da der krævedes en Garanti, og denne kunde muligvis blive effektiv. At der mellem Haandværkerne allerede tidligere har været en Trang til gennem Samvirken at finde nogen Erstatning for den Støtte, man havde haft i de gamle nu hensmuldrende Laug, er der ingen Tvivl om. Ogsaa har Følelsen af Nødvendigheden af en bedre Kundskabsmeddelelse for Haandværkets Lærlinge sikkert været levende hos de fremmeligste af Haandværkerne. Men det var alligevel Misfornøjelse med det kommunale Enevoldsstyre, der blev den drivende Kraft ved Sagens Fremme.

Da »Sjællandsposten« om Aftenen den 12. Februar 1868 kom ud i Byen, indeholdt den paa 3dje Side mellem de betalte Annoncer følgende lille bistre Opsats, der er det første aabenbare Udslag af en kommunal Opposition:

OPFORDRING TIL RINGSTED KØBSTADS KOMMUNALBESTYRELSE.

Da det er os bekendt, at Ringsted Købstad gennem den ærede Kommunalbestyrelse har

modtaget Indbydelse til at blive Interessent i det paatænkte Industrilotteri for indenlandske Haandværksfrembringelser og gode Handelsvarer for Kjøbstæderne i Sorø Amt, men at Kommunalbestyrelsen i Skrivelse af 27de f. M. paa Byens Vegne har nægtet at deeltage i dette Foretagende, saa tillade vi os indstændig herved at opfordre den ærede Kommunalbestyrelse til at tage denne Sag under fornyet Overvejelse og i Løbet af faa Dage — thi det har Hastværk med Sagen — at sammenkalde en Raadstueforsamling for desangaaende at afæske Borgernes Mening.

Flere Borgere.

Ingen havde ladet Navn til; men alligevel har der staaet et Folkekrav bag den anonyme Opfordring, og man har ikke fundet det klogt at sidde dette Krav overhørigt.

Den 15. Februar 1868 indeholdt »Sjællandsposten« en ny Annonce, som sikkert er blevet studeret med ikke mindre Opmærksomhed. Den lød:

»I Anledning af den i »Sjællandsposten« for den 12. ds. af flere Borgere her i Kjøbstaden indrykkede Opfordring til Sammenkaldelse af en Raadstuesamling tillader Kommunalbestyrelsen sig at opfordre Kjøbstadens Skatteydere til at samles med Kommunalbestyrelsen paa Raadstuen her i Byen Løverdagen den 15. d. M. Eftermiddag Kl. 4, hvor da Bestyrelsen skal udvikle dens Stilling overfor den fra Slagelse Industriforening udstedte Opfordring til Deltagelse i Oprettelsen af et Industrilotteri.

Ringsted Kommunalbestyrelse, den 13de
Februar 1868.«

Opfordringen havde virket.

»Raadstuesamling« er et Udtryk, der svarer til nyere Tiders »Borgermøde«. Raadstuesamlingen

har Rod langt tilbage i Tiden. Den svarer i Købstæderne til Bystævnet i Landsbyerne. Sagen havde vakt Interesse. Der var — hedder det — mødt »en efter Omstændighederne *usædvanlig talrig* Deel af Byens skatteydende Borgere«.

Byfoged *Harhoff* havde ladet sig repræsentere af Fuldmægtig *Gustavus*, rimeligvis Vidnesbyrd om, at han misbilligede det skete. Borgerrepræsentationens Viceformand, Købmand *Holst*, forklarede, hvorfor man ikke vilde være med; man vilde ikke garantere for de eventuelle Tab. At Borgerne ikke var bleven spurgt, skyldtes den knappe Tid.

Kordegner *Ishøj* fik nu Ordet og tolkede Haandværkernes Syn i »et varmt Foredrag«, men da han kom ind paa en Fremhævelse af den praktiske Betydning, Lotteriet vilde faa »i de af Tidsforholdene mere eller mindre trykkede Smaakjøbstæder«, afbrød Fuldmægtig *Gustavus* ham med, at dette ikke forelaa til Drøftelse; Folket var kun sammenkaldt for at høre, *hvorfor* Kommunalbestyrelsen intet vilde gøre. *Ishøj* opponerede, men da Kommunalbestyrelsen blev ved sit, rejste *Ishøj* den aabenlyse Oppositions Fane og foreslog, at man strax, naar Raadstuesamlingen var hævet, skulde danne »en Haandværker- eller Borgerforening, for i fornødent Fald at have et Organ for Byen, noget, som Erfaringen nu, langt klarere end nogensinde før havde viist, *man i saa høj Grad trængte til.*«

Det var *Tredjestand*, der havde talt.

Foreningen blev samme Aften erklæret for stiftet, men konstituerede sig dog først den 26. Februar som Industriforeningen for Ringsted og Omegn.

»Tredjestand« var kommet i Aande. Endnu inden den egentlige Konstituering kommer der en Tildragelse, som yderligere sætter Sindene op. Der skulde vælges to Borgerrepræsentanter, og Haandværkerne sætter med 21 Stemmer Kordegner *Ishøj* ind

i Raadet. Saa ivrige havde de været ofter at stemme paa Ishøj, at 8 havde glemt at sætte hans Titel foran Navnet, og da der var en Ishøj til her i Byen, blev disse 8 Stemmer erklæret for ugyldige; ellers havde Borgeroppositionens Kandidat, som vi nu vilde kalde ham, faaet flest Stemmer. Ved samme Valg valgtes Læge *Bølling*, der hørte til de nye Mænd i Byen, med 26 St. ind i Borgerrepræsentationen.

Ialt blev der ved det Valg afgivet 53 Stemmer. Og det er betegnende for, hvor lidet kendt man var med borgerlig Valginteresse, at Byens Blad kan udbyrde, at »naar der henses til, i hvor ringe Antal Vælgerne tidligere ved lignende Lejlighed have indfundet sig, synes det paa en glædelig Maade at vidne om *Befolkningens stigende Interesse* for Kommunens Anliggender.«

Efter at Foreningen den 26. Februar 1868 har konstitueret sig, tager den den 8. Marts fat paa Arbejdet og skriver saaledes som første Protokolltilførsel:

»Aar 1868 den 8. Marts afholdt Bestyrelsen for Industriforeningen for Ringsted og Omegnen sit første Møde. Samtlige Bestyrelsesmedlemmer var mødte og blev da følgende Sager forhandlet:

1. Bestyrelsen vedtog at anmode Tømrermester Nielsen om at tiltræde Bestyrelsen i Henhold til Foreningens Love § 15*).

2. Det vedtoges at indrykke en Opfordring i »Sjællandsposten« om at tiltræde Industriforeningen.

3. Det vedtoges at antage Tømrer S. Thomsen i Ringsted til som Foreningens Bud at op-

---

*) Guldsmed *Kjølstrup* var ved det stiftende Møde paa Raadhuset blevet valgt ind i den første Bestyrelse, men havde frabedt sig det paa ham faldne Valg.

kræve Medlemscontingentet for et aarligt Honorar af 6 Rbdlr.

4. Det vedtoges at lade trykke 150 Exemplarer af Foreningens Love og at tilbyde hver af Medlemmerne et Exemplar, som betaales med 8 Skilling.

Da intet videre var at forhandle, hævedes Mødet.

Georg Brüel. H. G. H. Ishøj. Ph. Nielsen.
Ths. Roy.

W. Bernstein.«

I næste Møde, den 16. Marts, vælges Kordegn *Ishøj* til Formand, og det vedtages at lade en Liste cirkulere med Opfordring til Borgerne om at tegne sig som Medlemmer.

Den 7. April holdes der Medlemsmøde, i hvilket 20 Medlemmer deltager, og paa hvilket der vedtages en Adresse mod Brændevinshandel paa Landet.

Den 2. August holdes Bestyrelsesmøde til Forberedelse af et den 5. Aug. afholdt Medlemsmøde ang. Deltagelse i en Industriudstilling i Næstved. Og allerede den 5. September holdes et Bestyrelsesmøde, hvor der vedtages »en Plan for en Aften- og Søndagsskoles Virksomhed«; paa et Medlemsmøde den 9. September gøres Medlemmerne bekendt med denne Plan. 11 Mestre indtegner ialt 20 Elever til Skolen. Den 4. Oktober holdes nyt Møde, paa hvilket yderligere 9 Elever fra 6 Mestre indtegnes.

Dermed har Industriforeningen sluttet sit første Aar. Allerede i det følgende Aar synes det som om Interessen for Foreningens Anliggender er noget kølmet. Paa den første ordinære Generalforsamling, den 31. Marts 1869, er der ikke mødt saa mange Medlemmer, at Generalforsamlingen er beslutningsdygtig, hvorfor der maa indkaldes en ny. Ved denne Generalforsamling udtræder Brüel af Foreningens Bestyrelse og erstattes af cand. polyt. Jensen.

Lotterisagen havde jo i egentligste Forstand været Foreningens første Mærkesag. Det vil derfor være naturligt at se, hvad det blev til. Det trak noget ud. I November 1870 indrykkes der i Bladene en Annonce om Sæmmenslutning af de hidtilværende lokale Varelotterier i et »Sjællands Varelotteri«. Paa en extraordinær Generalforsamling den 12. Novbr. 1870 vedtages det enstemmigt at virke hen til, at Foreningen bliver Deltager i det omtalte Varelotteri; Bestyrelsesmedlem, Tømremester J. P. Nielsen vælges til at deltage i et Møde i Roskilde Dagen efter, og den 26. November vedtages det enstemmigt paa en ny extraordinær Generalforsamling at slutte sig til Lotteriet. Og — staar der i Protokollen med et lille klædeligt Strøg af Selvbevidsthed: *Ringsted Industrieforening er saaledes bleven Deltager i det ovennævnte Lotteri.* (I Parenthes kan bemærkes, at det sjællandske Varelotteri, der svarede til lignende Foretagender i Jylland og Fyn, eksisterede til 1887, da samtlige Lotterier blev slaaet sammen i det endnu eksisterende »alm. dansk Vare- og Industrilotteri«, af hvilket Foreningen stadig oppebærer Indtægt i Forhold til den ved Oprettelsen tegnede Garanti).

Den 24. Maj 1871 hedder det i Protokollen: »De til Sjællands Varelotteris første Trækning i Ringsted bestilte Gevinster vare fremlagte til Bedømmelse og godkjendtes.«

Industrieforeningen har under den fra 1887 gældende Ordning et Lotteriudvalg, der varetager Udbetalingen af de Beløb, som Lotteriet yder for de af Byens Næringsdrivende leverede Gevinster.

Arbejde og Fest.

Hvad er Sjælen i al Industri?
Hvad er Drivkraft for Haandværkerstanden?
Det er Evnen og Villien hos Manden,
Det er Snille og Kløgt og Geni.
Dog hver enkelt kun lidet formaar,
Vel kan høstes Erfaringer hjemme.
Men i Flok kan vort Samfund vi fremme,
Thi Impulser vi udefra faar.

(Indledningsvers i Sang til Fælles-
repræsentationens Delegeretmøde i
Ringsted, Juni 1891.)

I Industriudstillingerne er i udpræget Grad Børn af forrige Hundredaars sidste Halvdel. Hovedstaden gik i Spidsen i 1852, de større Provinsbyer fulgte efter, Odense 1858, Aalborg 1859, Nakskov 1868 o. s. fr. Allerede to Aar efter sin Stiftelse famlede Ringsted Industriforening med Planer om — efter fattig Evne — at faa iværksat en Industriudstilling. I Januar 1870 havde Københavns Industriforening foranstaltet en Forevisning af forskellige Industri-genstande i Ringsted, Ringsted Industriforening planlagde saa i Efteraaret 1870 en Forevisning af Landbrugs-, Industri- og Handelsprodukter. Men man led den Skuffelse, at der ikke indkom en eneste Anmeldelse.

Men man taber ikke af den Grund Modet. I Sommeren 1871 vedtager man, at der skal afholdes en Industriudstilling i Ringsted den 28. og 29. Oktober. Og denne Gang bliver Planen til Virkelighed. Ringsted har 1. Oktober 1871 faaet et nyt Blad, »Folketidenden«, den skærpede bladlige Konkurrence giver sig til Kende baade i det nye Blad og det gamle. Der skrives Spalter om Udstillingen.

Der melder sig ialt 44 Udstillere, deraf de 27 fra Ringsted, de 12 fra Omegnen (mest Landmænd samt Gartnere fra Omegnens Herregaarde) og de 5 fra andre Byer. Af Udstillerne var de 20 Haandværkere eller Ligestillede. Og det endnu bevarede Udstillingskatalog giver et stærkere Indtryk af god Villie end af fremragende Evne. Der er dog de den Gang nye Landbrugsredskaber som Kastemaskiner og Hakkelsemaskiner, Kværn og Knusemaskine, Smørkærne, Honningudtørringsmaskine, Seletøj og lignende; saa er der Smør, Ost, røgede Varer, Honning, heglet Hør, Køkkenurter, Træfrugt og Guld- og Sølvarbejde, et Par Sporer, forskellige Cement- og Teglværksvarer, forskellige lithografiske Arbejder, Bøger og andre trykte Sager. Endelig udstilledes der ifølge et af de stedlige Blades Referat — en Prøve af Skrivekuglens Skrift. Udstillingen afholdtes paa Raadhuset i Salene foroven og forneden. Der uddeltes 23 Præmier, og Udstillingen var besøgt af 500 Mennesker. »Folketidenden« skrev efter Udstillingen: »Naar man nu véd, at det egentlig er første Gang, Ringsted prøver paa en saadan Udstilling . . . maa man indrømme den kun 4 Aar gl. Industriforening her i Byen en ikke ringe Fortjeneste af sin Virksomhed.«

Udstillingens heldige Forløb giver Lyst til Gentagelse; allerede 5 Aar efter, nemlig i 1876, ser man Industriforeningen — nu for første Gang i Samarbejde med Ringstedegnens *Landboforening* — ar-

bejde for en Udstilling af »Industriens Frembringelser af alle Slags, Landmandens Produkter og Husflidssager«. Udstillingen holdtes denne Gang baade i Raadhuslokalerne og i Raadhusgaarden. Der var 110 Udstillere, og der uddeltes 19 Diplomer for Industri, 18 for Landbrug og Maskiner og 7 for Husflid og Haveprodukter. Besøget var i de 3 Dage, Udstillingen varede (6., 7. og 8. Oktober), ca. 3000 Mennesker. Ved en livlig Afslutningsmiddag, hvor der holdtes et Flor af Taler, udkastedes for første Gang Tanken om Oprettelse af en Bank i Ringsted.

Der synes at have været en Plan om Gennemførelse af Udstillinger hvert 5te Aar. Paa et Bestyrelsesmøde den 14. Marts 1881 vedtoges det i hvert Fald at opføre paa Dagsordenen for den forestaaende Generalforsamling et Forslag om en Industriudstilling i nævnte Aar. Men paa Generalforsamlingen den 7de April toges Forslaget atter tilbage.

Men i 1883 bliver Sagen til Virkelighed; denne Gang atter under Samarbejde med Landboforeningen. Det blev en Udstilling, af hvilken der paa forskellig Maade gik meget Ry. For første Gang saa man i Ringsted det elektriske Lys, der tændtes over Udstillingen den 8de Oktober. Lyset leveredes fra en af Professor Jürgensen konstrueret Dynamo, der Aaret før havde faaet 1. Præmie paa en stor elektrisk Udstilling i Paris. Ved samme Lejlighed demonstreredes for første Gang Telefonen, idet en saadan var anbragt af Urmager *Schnack* fra hans Værksted i Nørregade til Udstillingen. Man kunde fra Udstillingen ringe op for 10 Øre pro persona. En anden Tildragelse, der gav meget Stof til Dagens Drøftelse, havde intet med Industriforeningen at gøre, men var et Vidnesbyrd om, hvorledes den politiske Kamp paa den Tid tilspidsedes. Udstillingskomitéen havde vedtaget, at Udstillingen skulde aabnes uden Leve for Kongen, ligesom der heller ikke

ved Festmiddagen, i hvilken 170 Mennesker deltog, skulde udbringes en officiel Skaal for Kongen. Ved begge Lejligheder blev der imidlertid udbragt et

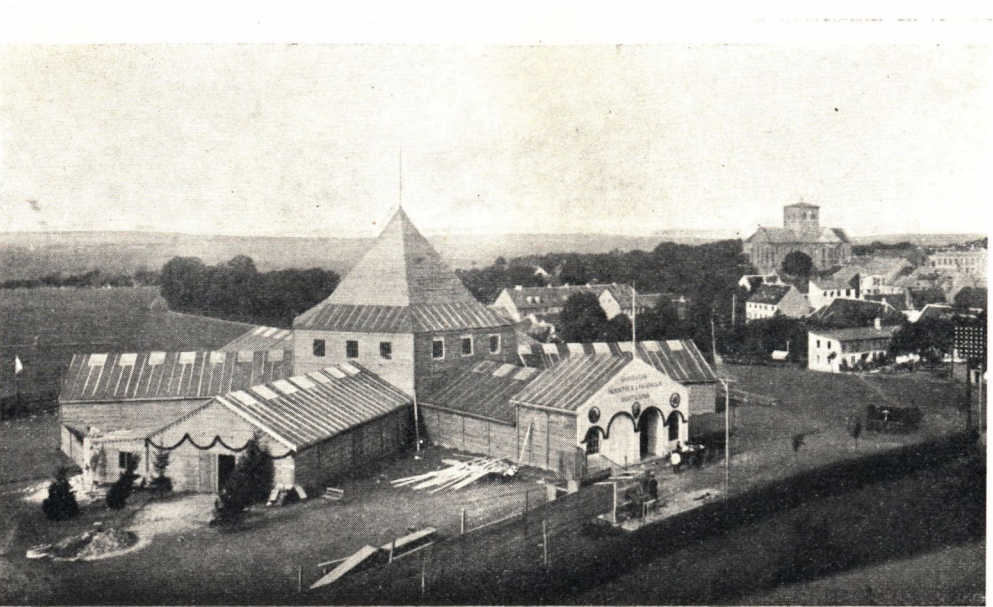
Udstillingen 1883.

Kongeleve, dog ikke officielt; dette gav Anledning til en ret hæftig Polemik i Ringstedspresen *efter* Udstillingen. Men paa dennes heldige Forløb havde

det ingen Indflydelse. Udstillingen var besøgt af 5600 Mennesker. Der uddeltes 1 Ærespræmie (fra Landboforeningen), 17 Anerkendelsesdiplomer og 26 Hæderlig Omtale.

I Rækken af Udstillinger, som er afholdt paa Initiativ af Ringsted Industriforening, indtager Udstillingen i 1895 Førstepladsen. Allerede i 1894 var der forhandlet med et Udvalg fra Sorø om skiftevis Udstillinger i de to Byer. Paa en extraordinær Generalforsamling i Ringsted Industriforening den 1. December 1894 blev der redegjort for dette Samarbejde. De to Kommuner garanterede for det eventuelle Underskud, Ringsted med 600 Kr., Sorø med 300 Kr. Udstillingen afholdtes fra 28. Septbr. til 1. Oktober. Den holdtes i et paa Klostermarken opført Bygningskomplex, der hver Aften oplystes med elektrisk Lys. Aviserne kappedes om at bringe spaltelange Beretninger. Udstillingen var meget righoldig og alsidig, hvilket med tilstrækkelig Tydelighed fremgaar deraf, at der uddeltes 34 Sølvmedailler og et meget stort Tal af Broncemedailler og Hædersdiplomer. Udstillingen aabnedes med Taler af Udstillingens Formand, Skrædermester Grafh, og Præsident Hofjægermester Bruun de Neergaard, Skjoldenæsholm. Ringsted og Sorø Sangforeninger sang, og Kanonslagene drøuede. Der var livlig Tilstrømning af Fremmede til Byen i de fire Dage, Udstillingen varede. Povl Friis' Selskab gav hver Aften Forestillinger paa Teatret, og Scholz' Menageri havde Stade paa Klostermarken. Afslutningen af den vellykkede Udstilling fandt Sted præcis Kl. 12 Nat, hvorefter Udstillingsgæsterne gik i Procession gennem alle Udstillingslokalerne for at slutte med et livligt Bal i Udstillingens Dansepavillon. Udstillingen gæstedes af 5000 Betalende, altsaa mere end det tidobbelte af Tallet paa dem, der gæ-

stede den første Udstilling. Paa Generalforsamlingen den 6. Maj 1896 bragte Formanden en varm

Udstillingen 1895.

Tak til alle, der havde medvirket til det gode Resultat.

Udstillingskomitéen 1895.

Øverste Række: A. C. Grahf, N. Schaldemose, H. Nielsen, Bransagergaard, Hofsjøermester Neergaard, Skjoldenøholm, Ole Hansen, Bringstrup, Søren Jensen, Tvindelstrup, Kbm. J. Rorbye sen., A. C. Nielsen, Ringsted.
Nederste Række: Drejer Larsen, J. C. Frandsen, Muremester Langkjær, Adjunkt Zoffmann, Garver Trautner, de sidste tre af Sore.

Ogsaa Udstillingerne præges imidlertid af Tidens almindelige Hang til Specialisering. Dette giver sig stærkt til Kende gennem de to Udstillinger, der er afholdt i indeværende Hundredeaar. I 1901 havde Fællesrepræsentationen besluttet at tilbyde Ringsted Industriforening Afholdelse af en *Vandredudstilling for arbejdende elektriske Maskiner*. Der var til Af-

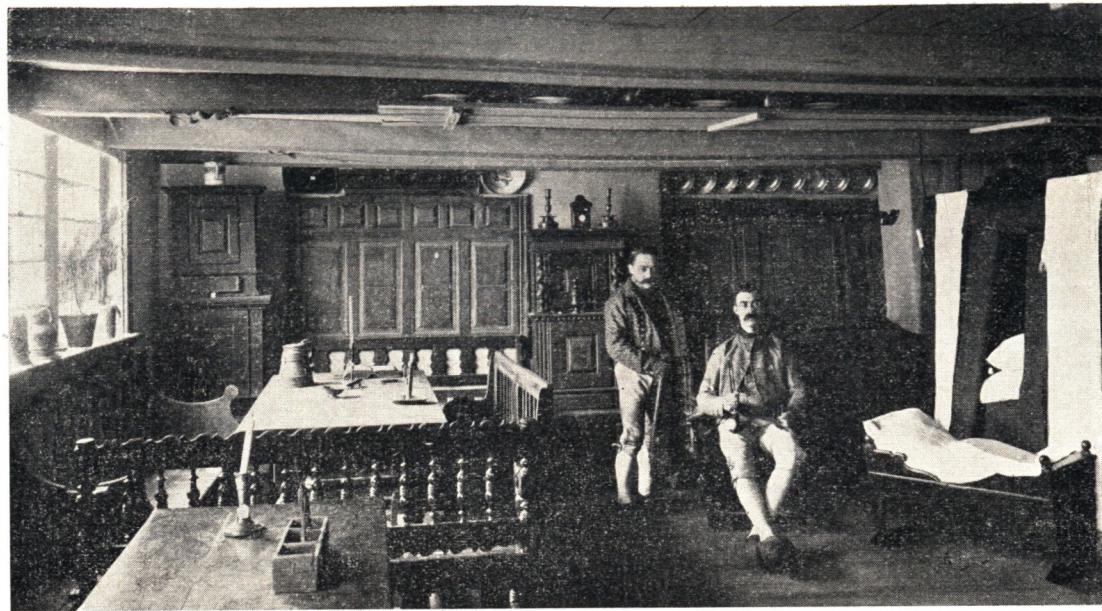
holdelse af saadanne Udstillinger ydet en Statsbevilling paa 12,000 Kr., og af denne Bevilling ydedes Tilskudet til Ringsted-Udstillingen. Den afholdtes paa Postgaarden den 13., 14. og 15. September. Der foretoges interessante Demonstrationer af Elektriciteten baade som Lys-, Varme- og Trækkraft. Udstillingen fik et i enhver Henseende vellykket Forløb og besøgtes af 1100 Mennesker.

En lignende Udstilling, dog med noget videre Rammer, afholdtes i September 1911, idet der foranstaltedes et Samarbejde mellem Industriforeningen Landboforeningen og Husmandsföreningen. Fra Teknologisk Institut udstilledes fire ved Elektromotorer drevne Snedkermaskiner. Iøvrigt var der en omfattende Udstilling af Landbrugsfrembringelser af alle Arter. Den industrielle Side af Udstillingen gik særlig ud paa at vise den Fremtid, der for Haandværket er i *den lille Motor*, Elektricitetens Barn. Den industrielle Udvikling bestemmes ikke af Udbrudet »hvad kan det nytte« — udtalte Teknologisk Instituts Direktør i et Foredrag paa Udstillingen. Udstillingen besøgtes af ca. 1400 Mennesker. Faa Dage efter viste Robert Thelen (28. Septbr. 1911) den første Flyvning i Ringsted. Den ny Tids Indtog understregedes ved denne lille Tildragelse.

I Rækken af Udstillingsforetagender, der er knyttet til Industriforeningen, er der ét af en ganske særlig Karakter, nemlig *Antikvitetsudstillingen i 1903*. Ved denne Udstilling saa Foreningen — for en Gangs Skyld — tilbage. Den søgte indenfor sin Skoles Mure at samle en hel Del af det, der var bevaret ude i Befolkningen fra gamle Dage. Udstillingen, hvis Vedtagelse skete den 29. Juli, forberedtes med saa stor Energi, at den kunde aabnes allerede den 13. September 1903. Udstillingen var aaben i

11 Dage. Allerede den første Søndag samlede den — trods Konkurrencen med det i Anledning af Hus-

Fra Antikvitetsudstillingen 1903. („Wendells Bondestue.“)

mandsskolens Indvielse afholdte store Folkemøde paa Kærehave — 600 Mennesker. Udstillingen blev rosende omtalt ikke alene i de stedlige Blade, men ogsaa i Nabobyernes Blade, ligesom Hovedstadspressen sendte Anmeldere herved; bl. a. skrev Arkitekt, Prof. Erik Schiødte rosende og forstaaende om det Arbejde, som Udstillingen var Udtryk for. Udstillingen var besøgt af ca. 4000 Mennesker og gav et Overskud af 370 Kr., der indgik i Industriforeningen som et særligt Fond.

Strax efter Udstillingen rejstes i den stedlige Presse — »Ringsted Folketidende« — Tanken om Oprettelse af et lokalt Musæum. Og denne Tanke blev Gang paa Gang optaget til Forhandling i Foreningen; der blev nedsat Udvalg derom, sidst i 1909, og saa sent som i 1917 fremkom Forslag om Omdannelse af det gamle Vandtaarn til Musæum. Men Sagen var imidlertid bleven løst gennem et Amtsmusæum i Sorø, og det vedtoges derfor at overlade Amtsmusæet i Sorø de i Industriforeningen deponerede Musæumsgenstande, dog saaledes, at de stadig er Ringsted Industriforenings Ejendom.

»At gavne og fornøje
det stedse hav for Øje —«

Ikke alene gennem Udstillinger og Forevisninger herhjemme, men gennem Foredrag og ved Udflugter dels til Udstillinger andet Steds, dels til naturskønne eller lærerige Steder i vort Land og i Udlandet har Industriforeningen virket.

Jeg skal ikke give en i Enkeltheder udtømmende Skildring af Foreningens Virksomhed paa dette Omraade; men nogle Træk til Belysning af denne Virksomhed skal anføres.

Foredragsvirksomheden har været meget omfattende; de to første Foredragsholdere, der optraadte i Foreningen, var vistnok Geografen Dr. phil. Löffler og Matematikeren Dr. phil. Jul. Petersen, der begge gæstede Foreningen i 1872, Dr. phil. Jul. Petersen endda med to Foredrag, for hvilke han oppebar et Honorar af 25 Rigsdaler. Et stort Tal af kyndige Foredragsholdere har gennem de 50 Aar bidraget til at højne og styrke Medlemmernes Almen- og Fagkundskab.

Allerede i 1872 foranstaltede Foreningen ogsaa sin første Fællesudflugt, nemlig til Udstillingen i København. I 1878 gaar Foreningen endog saa vidt, at den giver Bestyrelsen Raadighed over 400 Kr., som efter dens bedste Skøn kan anvendes til ét eller flere af Foreningens Medlemmer til en Rejse til *Pariserudstillingen*. Der meldte sig tre Ansøgere; men Bestyrelsen vedtog at bevilge Beløbet til Formanden, Arkitekt Bock.

1888 var jo det store Udstillingsaar i Danmark, og paa Generalforsamlingen den 26. April stilledes der Forslag om at bevilge 600 Kr. for ældre Medlemmer med Damer til fri Rejse til Udstillingen i København og at tage Pengene af Lotterioverskudet. Ganske vist maatte disse Penge kun anvendes i veldædigt Øjemed, men flere Medlemmer erklærede — ifølge Protokollen —, at »denne Anvendelse maatte kaldes veldædig«.

Aaret efter var der Udstilling baade i Hamborg og Paris; man drøftede Muligheden af en Fællesrejse til Hamborg, men denne ses dog ikke at være kommet i Stand. Paris havde man strax strøget af sine Overvejelser, »da det vilde blive for dyrt«.

Foruden de i Reglen aarlige Foreningsudflugter kan nævnes, at der i 1903 foretoges en Fællestur til Udstillingen i Helsingborg, 1906 til Udstillingen i

Lund, 1909 til Landsudstillingen i Aarhus og 1914 til den baltiske Udstilling i Malmø.

Til de festlige Minder i Foreningens Historie hører ogsaa et Par Begivenheder, som her skal kort omtales.

Den 21. og 22. Juni 1891 holdt *Østifternes Fællesrepræsentation* sit Delegeretmøde i Ringsted under festlige Former. Byen hædrede sine Gæster ved en meget livlig Flagsmykning. Blandt de mange for Haandværket aktuelle Spørgsmaal, der drøftedes, var ogsaa Løsenet: »Køb dansk Arbejde«. Mødets første Dag var en Søndag, og om Eftermidd. foretoges paa 22 Vogne en Udflugt til Haraldsted og Vrangskov; der sluttedes med en Middag i Kærehave og — hedder det i et samtidigt Referat — først ved Midnat begyndte man at tænke paa at tage hjem. Delegeretmødet sluttede om Mandagen med en Middag. 40 Skaaltaler!

Tre Dage efter modtog Foreningen en varmfølt Tak fra Fællesrepræsentationens Formand, *Axel Meyer*, og Sekretær *C. Nyrop*.

Den 26. Februar 1893 fejrede Foreningen sit 25 *Aars Jubilæum* under meget festlige Former og med mange fremmede Hædersgæster. Der holdtes Festmaaltid paa Postgaarden, hvis Scene var omdannet til en Skov i Vinterdragt med ægte Grantræer, dækket af kunstig Sne og med sneklædt Bøgeskov i Baggrunden. Hovedtalerne ved Festen var Provst Andersen, Borgmester Thalbitzer, Formanden Skrædermester Grafh, Dampmøller Frandsen og Amtmand *E. Vedel*, hvis Tale vi gengiver, da den giver et fornøjeligt Tilbageblik over Ringsteds Historie:

»Han havde kendt Ringsted i 58 Aar. En Aften i 1841 kom han til Ringsted og saa da Byens

Borgervæbning i sort Kjole og med hvide Permissioner holde Vagt for en Prins, der overnattede. Borgervæbningens Udseende og Holdning forekom ham noget komisk, men den Trofasthed og Værdighed, hvormed den holdt ud i Kulden, aftvang ham en vis Respekt. »Den gamle Tid — al Respekt for den!« Saa kom Jærnbanen og en ny Tid med den; men den gjorde sig ikke saa hurtig gældende i Ringsted, der endnu i nogle Aar, mens andre Byer havde deres Læretid, styredes af en overlegen Mand, af den gamle Skole, Konferensraad Harhoff, der efterlod Byens Finanser i god Forfatning. Nu er Byen kommet med, den har faaet baade ny Brolægning, Vandværk og Kloaker, og der er godt Haab om, at den kan følge med i den ny Tid, hvis Teknik og Energi bør parres med den gamle Tids Trofasthed og Vederhæftighed, uden hvilken Energien let udarter til amerikansk Humbug.«

Disse enkelte Træk er ikke tilstrækkelige til at uddybe det under smukke Former praktiserede selskabelige Liv i Foreningen. En aarligt tilbagevendende Begivenhed er *Nytaarsfesten*, der for Borgerne i Ringsted, enten de er Haandværkere eller ej, er det samme, som den aarlige Landbofest er for Omegnens Befolkning. Under tvangfri, men dog festlige Former samles man til dette aarlige Samvær, Veltalenheden er som Regel sprudlende, og Foreningen har aldrig savnet Poeter, der kunde tolke Festhumøret paa Vers, eller Dekoratorer, der kunde give Festen den rette Ramme — denne har spændt saa vidt som fra Bøgeskoven til »Indgangen« til Saharas Ørken og Udsyn til Japans hellige Bjerg.

Til dette Afsnit maa vel ogsaa henføres, at Foreningen den 11. Oktober 1899 havde en beskedent

Udgift i Anledning af dens Deltagelse i Byens Illumination ved Kronprinsens Besøg (10 Kr. 80 Øre).

Og endelig deltog Industriforeningen i 1901 i en Adresse til det engelske Kongepar i Anledning af dets Regeringstiltrædelse og forestaaende højtidelige Kroning.

Af personlige Jubilæer er der Grund til at mindes den Fest, som 14. April 1905 holdtes til Ære for Skrædermester *Grahf* i Anledning af, at han da havde været *Bestyrelsesmedlem i Foreningen i 25 Aar*, deraf de ca. 20 som Formand. Foreningens daværende Næstformand, nuværende Formand, Urmager *Klint*, tolkede Foreningens Tak til *Grahf* i en varmfølt Tale, og Dagen havde i det Hele taget det smukkeste Forløb baade for Jubilaren og Foreningen.

Skrædermester *A. C. Grahf* var den blandt Foreningens Formænd, der i længst Aaremaal bestred Formandspladsen. I 24 Aar var han Foreningens Formand, i 28 Aar Medlem af dens Bestyrelse. *A. C. Grahf* var født i Ringsted den 27. Januar 1849. Hans Forældre sad i smaa Kaar, og *Grahf* maatte derfor tidlig være med at tjene noget til Hjemmets Underhold; i sine tidligste Drengaar løb han med Aviser. Han kom efter Konfirmationen i Skræderlære, blev Svend, nedsatte sig som ung Mester i sin Fødeby og oparbejdede hurtig en anerkendt Forretning.

Gennem den lange Aarrække, i hvilken han var Formand for Industriforeningen, viede han denne Forening — og særlig dens tekniske Skole, som var rejst i hans Formandstid — den varmeste Interesse. *Grahf* havde selv erfaret, hvad det betød i voxen Alder at skulle erhverve sig de Kundskaber, som man rettelig bør tilegne sig i Barneaarene eller de tidligste Ungdomsaar. Derfor var Ungdomsarbejdet noget

af det, der optog ham stærkest lige til Arbejdsdagens Slutning.

Da det f. Ex. en Gang kneb med at faa Tilsyn ved Foreningens Søndagshjem, mødte Grahf selv og ansporede ved sit Exempel andre.

Skrædermester A. C. Grahf.

Saa sent som den 13. Maj 1908 stod han blandt Teknisk Skoles Elever og uddelte Flidspræmier. Ved den Lejlighed udtalte han sin Beklagelse af, at visse uheldige Elementer havde maattet udskilles af Skolen; dette var nødvendigt, hvis Skolens Arbejde

skulde fremmes. Energi og Arbejdslyst var Grundbetingelsen for at komme fremad.

Denne Appel til de Unge blev Grahfs sidste offentlige Optræden. Den 18. Maj ramtes han i sin Butik af et Ildebefindende, og om Aftenen sov han hen.

Ved hans Baare lød det om Grafh, at han var en Mand af redeligt og godt Borgersind, en statelig Type paa den selvhjulpne Haandværker, en veltænkende Mand, der nødig gjorde nogen Uret, følsom for Kritik, hjælpsom og redbon overfor enhver. Den 23. Maj 1908 jordedes han paa Ringsted Kirkegaard, baaret til Graven af sine egne Arbejdere, fulgt af Repræsentatner for Haandværkets og Industriens Organisationer her og andet Steds og af en stor Kreds af Medborgere.

Fagligt, socialt og almént Arbejde.

En Mangfoldighed af Opgaver har med den af Foreningens Karakter givne Begrænsning ligget paa Industriforeningens Vej gennem de 50 Aar.

Det Faglige var Hovedformaalet, men det Sociale og Alméne er ikke blevet forsømt. Foreningen har ikke ventet, til Opgaverne meldte sig, den har selv søgt dem og løst dem. Udstillingerne fortæller én Side af Foreningens Historie, Skolen en anden. Men Dagen og Vejen har givet mangfoldigt andet.

Til at drive Haandværk kræves der — som til at føre Krig — bl. a. *Penge*, Adgang til Kapital. Da Ringsted Industriforening stiftedes, savnede Ringsted en Bank. Man havde Sparekassen, men dens Arbejdsmetoder faldt ikke sammen med Haandværkernes Behov.

Allerede i 1871 optog Foreningen Tanken om Oprettelse af *en Laanekasse* for sine Medlemmer. Dens Hovedparagrafer lyder:

Af Laanekassen kan erholdes Laan fra 10 Kr. indtil 200 Kr. Laanene kunne ikke tilstaaes paa kortere Tid end en Maaned og ikke paa længere Tid end et Aar.

Renten af Laan er 1 Øre af 2 Kr. om Maaned, beregnet fra den Dag, Laanet modtages, og erlægges Renten forud ved Laanets Modtagelse.

Man begyndte smaat. Grundfondet tilvejebragtes ved at tage 200 Rigsdaler af Foreningens Midler. Medlemmerne søgtes gjort interesserede paa forskellige Maader, dels gennem Gaver og Indlaan, dels gennem direkte Bidrag paa Lister af mindst 16 Øre om Maaned.

Den folkeopdragende Side ved Sagen har man ogsaa Blikket opladt for. Dette fremgaar af et Par Skrivelser, der er bleven bevarede i Foreningens Arkiv. I 1876, da Laaneforeningens hidtidige ulønnede Forretningsfører ikke mere kunde varetage Posten, henvendte man sig til Byraadet og Sparekassen om pekuniær Støtte til det fortsatte Arbejde, og det fremhævedes i disse Andragender, at mangan Krone er bleven sparet ved at opsamles i Laaneforeningen, og derved er den kommet til virkelig nyttig Anvendelse i Stedet for at klattes væk. Sparekassen svarede afslaaende. Byraadets Svar er ikke bevaret.

For at styrke Laanekassens Stilling oprettedes den 23. April 1873 en *Spareforening* i Tilslutning til den.

Begge Foretagender holdtes i Gang gennem en Aarrække, men ses forøvrigt Tid efter anden at have voldt Industriforeningen ikke faa Vanskeligheder, da Laanerne ikke altid var akkurate med Tilbagebetalingen; i 1880 ses det saaledes, at man ved Sagfører har maattet lade Restancerne inddrive.

Nogen stor Virksomhed blev Laanekassen aldrig. Men der er dog gennem de 28 Aar, i hvilke den existerede, udlaant ca. 77,000 Kr. gennem den, fordelt paa ca. 480 Laan. Den største Laanesum naaedes i 1882—83, da den var 4665 Kr., fordelt paa 31 Laantagere; ellers var Laantagernes Tal i Almindelighed

omkring 20. Fra 1894—95 gik Laanevirksomheden stærkt nedad Bakke. 1898 var det under alvorlig Overvejelse at ophæve Laanekassen. 1900 var Laanernes Tal 3, Laanesummen 500 Kr. Den 26. Maj 1900 vedtoges det definitivt at ophæve Laanekassen. Dens Forretningsførere var fra dens Oprettelse til 1876 Købm. Georg Brüel, fra 1876—91 Fuldmægtig Hammerich, fra 1891—1900 J. G. Mathiesen og dens sidste Aar Bankens Forretningsfører, S. Laursen.

Spareforeningen fortsatte endnu i nogle Aar, til den ophævedes i 1912, og paa Industriforeningens Regnskab for 1913—14 opføres som indgaaet til Industriforeningen ved dens Opløsning 1274 Kr.

Faa Aar efter at Spareforeningen var oprettet, paakaldtes Industriforeningens Støtte atter til et humant Foretagende. En Kreds af Ringsted-Haandværkere — Skomagere Bentzen, Maler Rørbye, Drejer C. Larsen, Maler H. Jacobsen og Snedker Egede — havde undfanget Idéen til Stiftelse af et *Fond for værdige trængende Borgere* og androg om Industriforeningens Hjælp. Foreningens Bestyrelse, i hvilken Bentzen havde Sæde, vedtog at foreslaa et foreløbigt Bidrag af 1000 Kr. Paa en ekstraordinær Generalforsamling den 29. December 1877 vedtoges dette Forslag paa Betingelse af, at Industriforeningens Medlemmer skulde have særlig Adgang til Understøttelse, naar de iøvrigt er værdige Trængende, og at Fondets Bestyrelses mindre Halvdel skal vælges af Industriforeningens Bestyrelse (senere Generalforsamling) ud af dens egen Midte. Nu staar *Fondets Borgerstiftelse* i Valdemarsgade som et smukt Vidnesbyrd om et Arbejde, i hvilket Industriforeningen ogsaa har været med. I Fondets Bestyrelse sidder endnu en af dets Stiftere, Malermester H. Jacobsen, Torvet.

Omtrent paa samme Tid, som denne Sag bragtes i Gænge, nemlig i Februar 1878, meldte sig et andet

Spørgsmaal. Vinteren 1878 bragte megen *Arbejdsløshed* i Ringsted, og der dannede sig derfor en lokal Borgerkomité med Distriktslæge, Krigsraad Krebs som Formand. Den henvendte sig ogsaa til Industriforeningen med Bøn om Hjælp og modtog fra Foreningen 200 Kr.

En Gennemgang af Foreningens Protokoller giver mange interessante Bidrag til Forstaaelse af den Alsidighed, som fra første Færd har præget Foreningen. Ringsted Industriforening er — for at nævne et fra senere Tider aktuelt Spørgsmaal — sikkert en af de første Foreninger, der har givet *Kvinder Ligeret med Mænd*. Allerede den 26. Marts 1872 vedtager Bestyrelsen — der staar intet om Anledningen — at foreslaa en Lovændring, ifølge hvilken enhver uberygtet Kvinde, som er fyldt 20 Aar, skal kunne indtræde i Foreningen. Forslaget vedtages paa Generalforsamlingen, som det synes uden Modstand.

Kuriositetens Interesse har det, naar man i 1874 vedtager, at fremtidig skal Betegnelsen »*Regnskabsaar*« i Stedet for »*Selskabsaar*« anvendes, og at det ved en extraordinær Generalforsamling den 11. Jan. 1875 vedtages at forandre Kontingentet fra gammel Mønt til *Kronemønt* (4 Kr. 20 Øre aarlig eller 35 Øre maanedlig). At Foreningens Virksomhed ogsaa har været Genstand for Opmærksomhed i andre Haandværkerkredse, turde fremgaa deraf, at *Svendborg* Industriforening i 1875 efter Anmodning faar en Oversigt over Ringsted Industriforenings hidtidige Arbejde.

Lokale og almene Spørgsmaal har skiftevis grebet ind i Foreningens Overvejelser. *Markedsspørgsmaalet* ses saaledes første Gang at have været til Drøftelse i Foreningen paa en extra Generalforsamling den 12. Januar 1882, da det paa en almindelig Forespørgsel vedtages at svare, at man ikke ønsker

Krammarkedernes Bibeholdelse. Man har dog imidlertid aabenbart faaet Skrupler, thi paa den paafølgende ordinære Generalforsamling den 30. Marts vedtages det at andrage om, at Markederne maa blive bibeholdt i det sædvanlige Omfang, saaledes at der lægges særlig Vægt paa Markedet i Slutningen af April og Markedet i Begyndelsen af Oktober. Ogsaa senere har Markedsspørgsmaalet været fremme, og Foreningen medvirkede ved en Repræsentant ved Gennemførelsen af den nugældende Markedsordning.

I Tilknytning hertil skal det nævnes, at ogsaa Spørgsmaalet om *Læbæltets Ophævelse* gentagne Gange har foreligget for Foreningen. I dette Hundredaar har Sagen været til Behandling i 1901, da Handelsforeningen indbød Industriforeningen til et Møde om at faa Læbæltet ophævet, paa hvilken Indbydelse Bestyrelsen svarede, at den nok vilde være med til et Fællesmøde, men ikke at dette forud skal have det bestemte Formaal for Øje at faa Læbæltet ophævet. Den 2. Decbr. 1915 vedtog Foreningens Bestyrelse den positive Udtalelse, at man intet havde imod Ophævelse, forsaaavidt Lovgivningsmagten vilde drage Omsorg for, at der tages Hensyn til de særlige Forhold for Ringsted (Naboskabet til det daværende Fideikommis, Ringsted Kloster).

Hermed sigtes først og fremmest til Naboskabet til den saakaldte *Klostermark* (Marken mellem Byen og Banegaarden). Købet af denne Mark har Gang paa Gang spillet ind i Overvejelserne i Ringsted, baade Byraadets og Erhvervsforeningernes. Paa en Generalforsamling den 7. Maj 1896 vedtages det som Svar paa en Henvendelse fra Handelsforeningen at bemyndige Bestyrelsen til nærmere at drøfte Sagen med Handelsforeningens Bestyrelse og derefter forelægge den for en Generalforsamling. Bestyrelsen opfattede imidlertid ikke Beslutningen som et Krav om en ny Generalforsamling. Der blev ikke noget af

Forhandlingerne, og paa det følgende Aars Generalforsamling rejste Redaktør Hiort paa en Oppositions Vegne en ret skarp Kritik mod Bestyrelsen, der dog — som der staar i Protokollen — »trods gentagne Opfordringer om at udtale sig, bevarede fuldstændig Tavshed«. Oppositionen gjorde saa sig selv den Tilfredsstillelse at sætte Hiort ind i Bestyrelsen. Bestyrelsen henvender sig derefter til Handelsforeningen, der svarer, at et Andragende er indgaaet til Byraadet, og indtil dettes Svar foreligger, »er der ingen Grund til at drøfte Spørgsmaalet«.

I 1896 drøftes Oprettelsen af *en Haandværkerbank*; der holdes et offentligt Møde om Sagen, og der udtales i Almindelighed Sympati for Tanken. Paa Generalforsamlingen i 1897 vedtager Generalforsamlingen at nedsætte et Udvalg ang. Sagen, men paa Generalforsamlingen i 1898 vedtager man at se Tiden an, til man andre Steder har indhøstet Erfaringer.

I April 1896 deltager Industriforeningen i en Deputation til Indenrigsministeriet til Fordel for et *Slakteri* i Ringsted og yder saaledes sin Medvirkning til Løsningen af dette for Byen og Eggen saa overordentlig vigtige Spørgsmaal.

Banespørgsmaalet har ogsaa i en Aarrække spillet ind i Foreningens stadige Overvejelser. I 1898 er det Spørgsmaalet om Høng—Tølløsebanens Retning og Forlægning mod Nord, der optager Sindene. I 1899 vedtager Foreningen at indbyde Handelsforeningen til Drøftelse af en Forbindelsesbane mellem Ringsted og Høng—Tølløsebanen — det samme Spørgsmaal, der nu er oppe igen i det saakaldte Ringsted—Merløse-Projekt. Mænd fra Industriforeningen var med i alle de forberedende Forhandlinger angaaende *den sjællandske Midtbane*; da Staten, særlig ved de to daværende Ministre Ole Hnsens og Sigurd Bergs Arbejde, optog Midtbanen blandt Statsbaneanlægene, var dette Foretagende naaet i sikker

Havn. Derimod medførte Projektet om en Køge—Kværkebybane forskellige Forhandlinger mellem Ringsted By og Oplandet. Industriforeningen var for sin Part med til at faa disse Forhandlinger og Arbejdet for en Ringsted—Køgebane i Gang.

Spørgsmaalet om *Togforbindelsen* paa Vestbanen har Gang paa Gang givet Anledning til Medvirken fra Foreningens Side, i Reglen under Samvirken med andre stedlige Foreninger. Forskellige Forbedringer er bleven opnaaet; men Krigssituationen har jo paa dette Omraade som paa saa mange andre ændret Tilstandene.

Den udvidede *Telefonbetjening*, først Søndagstelefon, siden Nattefon, har ligeleds været Genstand for resultatgivende Bestræbelser. Spørgsmaalet om Tiden for *Butikernes Lukning*, om Oprettelse af *Automobilruter* til Oplandet og om *Lotteriets* Organisation i Tilslutning til Oplandet — herom sluttedes i September 1912 Overenskomst med Merløse Handels- og Haandværkerforening — har været til Drøftelse i Foreningen. Men det vilde føre for vidt og blive til en Opremsning, hvis jeg gik altfor meget i Detailler.

Derimod bør det nævnes, at i de mange Aar, da *Toldloven* stod paa Dagsordenen, var det ogsaa en Sag, der samlede Medlemmerne til Drøftelse. Alleerede i 1882 vedtog Foreningen følgende Resolution:

»Forsamlingen mener, at der bør stilles følgende Krav til en Toldreform: En opportunistisk Beskyttelsestold; Tolden paa Raa- og Hjælpestoffer samt Livsfornødenheder bør ophæves eller i det mindste sættes meget lavt.«

I 1887 indvarsledes der 2. April paany til Møde om denne Sag; men Medlemmerne synes ikke at have næret overvældende Interesse for den; der mødte kun 20 Mennesker, og de syntes ingeniunde enige.

I April 1897 vedtages det at lade en Protest mod Toldlovsforslaget cirkulere til Underskrift.

Da i Begyndelsen af 90'erne den meget omtalte *Stores-Bevægelse* gik over Landet i Anledning af den i København oprettede »Nordiske Husholdnings-Stores«, var Industriforeningen ogsaa blandt dem, der vedtog en Protestresolution mod den — dog under Formandens Beklagelse af, at saa faa Medlemmer var mødt.

I det Hele taget er det en ikke sjælden tilbagevendende Klage, at Medlemmerne ikke møder stærkt nok op. I Foreningens gamle Love stod, at en *Generalforsamling* for at være lovlig, skulde overværes af mindst 20 Medlemmer; da det imidlertid flere Gange er hændt, at dette Tal ikke har været mødt, har Generalforsamlingen maattet »gaa om igen«. Det gjorde, at Foreningen i 1903 ændrede Lovene derhen, at enhver lovlig indvarslet Generalforsamling var beslutningsdygtig uanset Tallet af de Mødte. Forøvrigt maa det siges, at Generalforsamlingerne i de sidste Aar næsten altid har været godt besøgt. Og det samme gælder gennemgaaende om Foreningens Møder.

Af Krigsaarenes Begivenheder i Foreningens almindelige Historie er der Grund til at minde om, at Bestyrelsen den 5. Oktober 1914 holdt et Møde for at planlægge Undersøgelsen af Mangel paa Raastoffer under Krigssituationen, at der den 7. Febr. 1916 bevilgedes 100 Kr. aarligt i 2 Aar til Teknologisk Institut, og at Haandværkerdagen i Ringsted indbragte 784 Kr.

Teknisk Skole og Biblioteket.

»Naar Alvor og Sandhed forenes med
Flid, naaes Maalet.«

(Indskrift paa Industriforeningernes
Flidsmedaille.)

Det er et overmaade karakteristisk Træk i Ringsted Industriforenings Historie, at den første Sag, den nystiftede Forening i 1868 selvstændigt tog i sin Haand, var *Skolesagen*.

Der er ofte udtalt en meget skarp, men sikkert ikke ugrundet Kritik af Laugstidens Haandværkere. »Deres Uddannelse bliver — hedder det i en Udtalelse fra 1790 — forsømt. I Skolerne lærer de at skrive og regne og det tit slet nok. De have intet Begreb om Tegning og Perspektiv.« Sansen for Dygtiggørelse paa disse Felter vaagner vel Tid efter anden. De første *tekniske Skoler* oprettes i 1800-Aarenes første Halvdel. Men indtil Tiden for Næringslovens Gennemførelse (1857) blev der kun oprettet 18 tekniske Skoler, et lille Tal i Sammenligning med de nu ca. 175 Skoler af denne Kategori.

Da Haandværkerne blev Frisvømmere i Erhvervslivet, forstod de, hvad Dygtiggørelse betød. Og Ringsted tekniske Skole opstaar i sin første Oprin-

delse af det, der er Kilden til al Fremdrift: Trangen til Oplysning og faglig Dygtiggørelse. Allerede den 5. September 1868 vedtager Bestyrelsen Oprettelsen af en *Søndags- og Aftenskole*. Kommunalbestyrelsen stiller Lokale til Raadighed i den gamle Kommuneskole paa Torvet og yder ligeledes gratis Lys og Varme. Frivillighedsprincippet var det bærende. Lærerkrafterne — Kordegn Ishøj, Lærer Chr. Hansen, Vejassistent Nielsen, cand. theol. Madsen og Tømrermester Steffensen — gjorde i Skolens første tre Aar Undervisningsarbejdet vederlagsfrit. Den 4. Oktober 1868 begyndte Skolen med 29 Elever, der alle fik fri Undervisning (6 ugentlige Timer, nemlig 2 Timer Dansk, 1 T. Regning, 1 T. Skrivning, 1 T. Fædrelandshistorie og Geografi og 1 T. Tegning). Den 3. April 1870 uddeltes for første Gang Præmier til de flinkeste Elever, nemlig ialt 5, der tilfaldt: Snedkerlærling Andreas Wilhelm Petersen, Snedkerlærling Jens Peter Jensen, Malerlærling Carl Rasmussen, do. Frants Hansen og Sadelmagerlærling Niels Greisen.

Fra 1870—71 besluttes det, at Lærerne skal lønnes med en Timeløn af 2 Mark. Lærerlønningerne i dette det første Aar var 57 Rdl. 2 Mark (i 1916—17: 2085 Kr.) Allerede fra 1871 udvides Undervisningen til 8 ugl. Timer. Den 21. Aug. 1875 andrages Byraadet om Tilladelse til Overflytning af Skolen til den ny Skolebygning i St. Knudsgade. Andragendet bevilges. 1877 udvides Tegneundervisningen med 2 Timer.

Ogsaa Private viste Interesse for Skolen. Fra 1872 havde man udsat 3 Pengepræmier til de flinkeste Elever, henh. 7, 6 og 5 Rdlr. I 1874 skænkede Restauratør Nielsen som Tillægspræmier 6 Rigsdaler, der skal fordeles mellem de Elever, der er nærmest til Præmie med henh. 2 Rdl. til den første og 1 Rdl. til hver af de øvrige. I 1887 oplyses det, at af Byens

79 Haandværkerlærlinge er de 36 Elever i Aftenskolen. I 1888 udelades Præmieringen, og i Stedet bevilges der 200 Rdl. til en Rejse for Eleverne til Udstillingen i København. Fra 1889 ophører denne Form for Præmieuddeling; det vedtages, at i Stedet skal Eleverne »mundtlig opmuntres af Inspektøren paa Generalforsamlingen.«

(Præmieuddelingen genindførtes dog atter som en god Opmuntring til Eleverne).

Omtrent ved denne Tid har et Spørgsmaal af grundlæggende Betydning for Skolearbejdets Fremtid nærmet sig til Modenhed.

To Tanker var jævnlig fremme i Foreningens Overvejsler: nemlig Spørgsmaalet om Opførelse af en *Forenings- og Forsamlingsbygning* og om en Bygning for en *teknisk Skole*, eventuelt i Forbindelse med Foreningsbygningen.

Overvejselserne om det første Spørgsmaal — hvorom ses andet Steds i Skriftet — førte i 1886 til en Henvendelse til Stiftsøvrigheden om at faa en gratis Byggegrund paa St. Hans Kirkeplads. Men paa Generalforsamlingen i 1887 meddeles det, at Andragendet er afslaaet, fordi Talen har været om en *Forsamlingsbygning*.

Foreningen griber den skjulte Tanke i dette Svar. Paa Generalforsamlingen den 4. Maj 1889 fremlægges Plan til en teknisk Skolebygning, der vil koste 20,000 Kr. Og den 17. Juli indgaar til Stiftsøvrigheden et Andragende om en Grund paa 1000 Kv.-Al. til Skolen. Allerede den 13. August 1889 svarer Kultusministeriet, at Andragendet kan bevilges, naar de nærmere Vilkaar for Foretagendet kendes. Da det af Svaret paa Andragendet ikke er helt klart, om der kræves Vederlag for Grunden, udtaler Bestyrelsen i en Skrivelse af 31. August 1889, at den forventer at »modtage Grunden som en Gave, idet Foreningens Midler ikke vil kunne strække til at

betale den«, og der henvises til det Gode, det vil være for Byen og i Særdeleshed for Haandværkerne at faa en teknisk Skole. Ligeledes gøres der opmærksom paa, at man intet afgørende kan foretage sig, før man har Sikkerhed for, at Grunden kan faas. Der henvises til, at Kommunen, Private og Sparekassen for Ringsted og Omegn vil yde Foretagendet Støtte, og at Foreningen selv ejer 3500 Kr. til at anvende i dette Øjemed.

Efter at Bestyrelsen med Ingeniør Ishøj har drøftet Enkeltheder ang. Bygningen, vedtages det den 20. Septbr. 1889 at indgive Andragende om Statstilskud til Opførelse af Skolen. Der bevilgedes senere 9000 Kroner.

Og i Skrivelse fra Kultusministeriet under 25. Oktober gennem Stiftsøvrigheden gives der Tilsagn om et Areal paa ca. 1000 Kv.-Al. af St. Hans nedlagte Kirkegaard til Raadighed for Industriforeningen til Opførelse af en teknisk Skole uden noget positivt Vederlag, men paa Vilkaar, der nærmere bestemmes af Ministeriet.

De kommende Møder gaar med Forhandlinger om Skolens Opførelse. Sparekassen kan ikke give direkte Tilskud, men lover et Laan paa billige Betingelser. Med Ingeniør Ishøj kan der ikke naas Overenskomst angaaende Vederlaget for Arbejdet ved Skolens Opførelse, hvorfor man i Bestyrelsesmøde d. 5. Juni 1890 vedtager efter Etatsraad Herholdts Anvisning at henvende sig til Arkitekt *Hansen*, Sorø, denne antages derefter til at lede Opførelsen af Skolen mod et Vederlag af 3 pCt. af Byggesummen.

Paa den følgende Generalforsamling gav Formanden Tilsagn om i videst muligt Omfang ved Opførelsen at tage Varer og Arbejde fra Ringsted. Generalforsamlingen vedtog enstemmigt at udtale en Tak til Bestyrelsen for dens Arbejde i Skolesagen. Arbejdet ved Skolens Opførelse blev derefter udbudt, men

da de indkomne Tilbud betydeligt overskred Over-
 slagssummen, besluttedes det at indkalde til en extra-
 ordinær Generalforsamling den 7. August 1890.
 Inden Generalforsamlingen skete der imidlertid for-
 skellige Reduktioner i Tilbudene, hvorfor det be-
 sluttedes at aflyse Generalforsamlingen. Den sam-
 lede Udgift ved Opførelsen blev 20,843 Kr. plus Ud-
 gifterne til Fundamenteringen efter Regning. Arbej-
 det overdroges følgende Haandværkere: Murer-
 mestrene Johansen, Duderstadt og Hermansen, Tøm-
 rermester Steffensen, Snedkermester Malling, Blik-
 kenslager C. V. Meyer, Glarm. Christensen og Smede-
 mester Carl Bruun. Senere opførtes Sidehus m. m.
 for 1670 Kr.

Den 15. November 1890 hejstes Kransen, og der
 indmuredes følgende Beretning om Skolens Tilbli-
 velse:

INDUSTRIFORENINGEN FOR RINGSTED OG OMEGN

blev stiftet den 26. Februar 1868 med 34 Medlem-
 mer. — Foreningens første Bestyrelse bestod af
 Cordegn Ishøy, som Formand, Manufaktur-
 handler Brüel, Veiassistent Nielsen, Tøm-
 rermester J. P. Nielsen, og Tobaksfabrikant Røy.
 — Kassereren var Boghandler N. Bernsteen.
 — Bestyrelsen vedtog den 5. September 1868
 Oprettelsen af en Søndags- og Aftenskole, som
 tog sin Begyndelse 4. October s. A. med 29 Ele-
 ver. — Daværende Kommunalbestyrelse gav
 Skolen Locale, Lys og Varme frit i den ved
 Kjøbstadens Torv værende gamle Skolebygning,
 som senere blev nedrevet og ny Skolebygning
 opført i Sct. Knudsgade. — Eleverne fik fri Un-
 dervisning 6 Timer ugentlig, nemlig 2 Timers
 Dansk, 1 Time Regning, 1 Time Skrivning, 1
 Time Fædrelandshistorie og Geografi samt 1
 Times Tegning, og Undervisningen blev ydet
 gratis i 3 Aar af Cordegn Ishøy, Lærer Chr.
 Hansen, Veiassistent Nielsen, cand. theol. Mad-

sen og Tømrerm. Steffensen. Fra 1871 lønnedes Lærerne med 32 S. (67 Øre) pr. Time. — Selve Foreningen i Forbindelse med Aftenskolen gik jævnt fremad, og idag den 15. November 1890 heises Krandsen paa Industriforeningens tekniske Skolebygning, hvori disse Optegnelser indmures.

Den nuværende Bestyrelse bestaar af Skrædermester A. C. Grahf, som Formand, Dampmøller J. C. Frandsen, Blikkenslagermester W. Meyer, Skomagermester C. Rasmussen og Tømmerhandler N. Schaldemose. — Kassereren er Kjøbmand F. Storch. — Den tekniske Skole har 62 Elever, delte i 2 Afdelinger og Undervisningen er nu ugentlig: 12 Timer Tegning, 4 Timer Regning, 4 Timer Skrivning og 4 Timer Dansk. — Ved Skolen fungerer følgende Lærere: Ingenieur Ishøy,, Lærer Jensen af Hømb, Veiasistent Nielsen og Maler P. Rahbek; de lønnes med 1 a $1\frac{1}{4}$ Krone pr. Time. — Skolens Inspektør er Veiasistent Nielsen med aarligt Honorar 50 Kroner. — Medlemsantallet i Foreningen er 215; det maanedlige Contingent 50 Øre. — Foreningen er Medindehaver af »almindeligt dansk Varelatteri«; den har en Laane- og Sparekasse og et Bibliotek paa c. 700 Bind. — Den ny Skolebygning beliggende paa en af Kirken skjænket Grund paa Sct. Hans gamle Kirkegaard, opføres af følgende af Byens Haandværkere: Murermestrene Johansen, Duderstadt og Hermansen, Tømrermester Steffensen; Snedkermestrene A. Malling og W. Egede; Skiferdækker Blikkenslagermester W. Meyer; Malermester Wendel; Smedemester Carl Bruun og Glarmester M. Christensen. — Tilsynet føres af Arkitekt F. Hansen af Sorø. — Bygningen med Inventar er anslaaet til 28,000 Kr., deraf ejer Foreningen en opsparet Kapital 4500 Kroner, Staten har ydet et Statstilskud stort 9000 Kroner, medens Resten forrentes ved Laan og velvillige Bidrag. — De Institutioner, som hidtil har støttet Kjøbstadens tekniske Skole er: Staten aarlig c. 350 Kroner, det Reiersenske Fond aarlig c. 200

Kroner, Sorø Amts Skolefond aarlig c. 160 Kroner og Ringsted Byraad aarlig 100 Kroner samt Locale, Lys og Varme.

Gid nu denne Velvillie maa bevares! og gid Undervisningen i denne Skole maa være til rig Velsignelse for Ungdommen og derved danne en oplyst og dygtig Haandværkerstand i den kommende Tid.

I Bestyrelsen for Industriforeningen for Ringsted og Omegn, den 15. November 1890.

A. C. Grahf. J. C. Frandsen. W. Meyer.

C. Rasmussen. N. Schaldemose.

Paa en extraordinær Generalforsamling den 22. Novbr. foretages forskellige Forandringer i Lovene, nødvendiggjorte af, at Foreningen nu bliver Ejer af sin egen Skole.

Paa et Bestyrelsesmøde i August vedtages det at flytte Foreningens Bibliotek til Skolen, og dennes Indvielse fastsættes til den 6. Oktober 1891.

Indvielsen fandt Sted under festlige Former med Taler af *Formanden*, af Borgmester *Thalbitzer* og af Provst *Andersen*, der foretog den egentlige Indvielse.

I et Bestyrelsesmøde den 26. Marts 1892 afsluttedes Arbejdet med den tekniske Skoles Opførelse, og det oplystes, at Skolen med Inventar stod Foreningen i 31,010 Kr., hvilket Beløb var tilvejebragt paa følgende Maade:

Foreningens sammensparede Midler	4,810 Kr.
Statstilskud	9,000 Kr.
Reiersenske Fond	200 Kr.
1. Prioritetslaan i Sparekassen for Ringsted og Omegn	17,000 Kr.
	<hr/>
	Ialt 31,010 Kr.

Laanet i Sparekassen forrentes med 4 pCt.,

Hvoraf $\frac{1}{2}$ pCt. er Aldrag. Grev Brockenhuus-Schack, Giesegaard, og Godsejer Bruun de Neergaard, Skjoldenæsholm, havde givet Tilsagn om hver 50 Kr. aarlig.

Teknisk Skole.

Det var Statens stærke Haand, der havde hjulpet over de sidste Vanskeligheder; men det var Haandværkerne bevidste Stræben, der havde ført Sagen til Sejr. Derfor har Teknisk Skole ogsaa frem for noget andet af Foreningens Foretagender været Genstand for Omsorg og stadige Forbedringer.

Gentagne Gange har der været Planer om at knytte en Søndagsskole til Aftenskolen; baade i 1892

og i 1901—05 gjordes der Forsøg i denne Retning. Disse blev dog ikke af varig Natur. Gang paa Gang har der i Bestyrelsen fundet Vedtagelser Sted m. H. t. Udvidelser af Undervisningen: I 1894 bemyndiger Generalforsamlingen Bestyrelsen til at oprette Kursus for unge Damer i Regning, Skrivning og Bogholderi (der meldte sig 15). I August samme Aar retter Bestyrelsen en Henstilling til Byraadet om Indførelse af Tegning i Borgerskolen, og denne tiltrædes af Byraadet. I Januar 1895 trak det op til Konflikt mellem Bestyrelsen og Medlemmerne ang. Opsigelsen af den hidtilværende Inspektør; en extraordinær Generalforsamling billigede med alle Stemmer mod 4 Bestyrelsens Holdning. Præmieuddelingen til Skolens flinkeste Elever, der havde været standset fra 1888, genindførtes fra 1897, idet der nævnte Aar bevilgedes 50 Kr. til Præmier. Drøftelsen af Skoleplanen er stadig tilbagevendende paa Bestyrelsens Møder gennem Aarene. Fra 1898 oprettede Handelsforeningen *Handelsskolen*, der fik Lokale paa Teknisk Skole. (Handelsskolen flyttede ca. 1907 til Borgerskolen). I Efteraaret 1898 oprettedes en Extraklasse i Dansk for de yngste Elever. I 1899 drøftedes Indførelsen af Undervisning i fremmede Sprog. November 1900 forhandles der med Mestrene i Anledning af Vanskelighederne ved at faa Svendeprover af Lærlingene i Smedefaget. Paa Generalforsamlingen den 3. Juni 1904 beklager Formanden, at der blandt Mestrene i Almindelighed er altfor ringe Interesse for Skolen. 1911 forsøges et Kursus i Bogholderi for Mestre og samme Aar et Kursus i Tysk. Fra 1912 har der fundet aarlige Udflugter Sted for Skolens Elever til industrielle og andre Etablissementer i København. Foreningen og interesserede Privatmænd har ydet Støtte dertil.

Den 2. December 1912 skred Bestyrelsen til en ny, vigtig Beslutning. Længe havde Pladsforholdene

paa Skolen krævet Udvidelse, og det vedtoges nu at foretage det første Skridt ang. en saadan, idet der rettedes Andragende til de paagældende Myndigheder om at faa et Stykke Grund til Udvidelsen. Alleerede d. 28. Maj 1913 forelaa fra Kirkeinspektionen Meddelelse om, at Andragendet var bevilget. Paa den følgende Generalforsamling drøftedes bl. a. den Forøgelse af Driftsmidlerne, som vilde være nødvendig, hvis Udvidelse fandt Sted. I Februar 1914 vedtoges forskellige Henvendelser ang. Støtte til Foretagendet. Ogsaa andre Forarbejder foretoges. Men saa kom Verdenskrigen. Og i Bestyrelsesprotokollen staar der den 7. September 1914: »I Anledning af Krigen og de derved forbundne vanskelige Pengeforhold vedtoges det at udsætte den ny Tilbygning til Teknisk Skole indtil videre«.

I Stedet for Udvidelsen foretog man forskellige Omordninger paa Skolen, saaledes at det lykkedes at skaffe Plads til indtil 150 Elever, og indtil videre staar da Spørgsmaalet om Nybygning hen. Indlæg af elektrisk Lys i Skolens nordlige Del vedtoges den 30. August 1917; det kostede 443 Kr.

En Begivenhed i Teknisk Skoles Historie er dens 25 Aars Jubilæum, der fejredes den 6. Oktober 1916 ved en Højtidelighed paa Skolen. Efter at Foreningens Formand, Urmager Klint, havde skildret Skolens Udvikling i store Træk, holdt Redaktør J. V. Christensen et Foredrag om Haandværket før og nu og fremtidigt med særligt Henblik paa Skolens Arbejde. Skolens Lærere og Elever og Foreningens Medlemmer var indbudte til Højtideligheden, der sluttede med en Sammenkomst i Skolens største Lokale, hvor der holdtes Taler af Sognepræsten, af nuværende og tidligere Bestyrelsesmedlemmer og Lærere m. fl.

Teknisk Skoles Lærerpersonele.

Staaende: Tømrermester H P. Hansen, Kommuelærer Kirstein, Kommuelærer Madsen,
Bygningsinspektør Jensen.
Siddende: Sparekassebogholder Truelsen, Vandværksbestyrer Wiggers,
Skolens Inspektør, Snedker N. G. Larsen, Malermester Brandt.

FRA TEKNISK SKOLE.
(Meddelt af Skolens Inspektør).

	Antal Elevr	Antal Timer	Lærertlon	Skoleudgifter	Lærerne	Aar	Inspektør
1868—1869	29				Vejassistant Jul. C. Nielsen	1868-76, 84-91	1884-91
1869—1870	21				Kordegner Ishøj	1868-77	
1870—1871	17				Cand. theol. Madsen	1868-71	
1871—1872	16				Lærer Chr. Hansen	1868-72	
1872—1873	14		57 Rd. 2 M.	150 Rd. 1M.	Tømrermester Steffensen	1869-72	
1873—1874	15		83 Rd. 2 M.	226 Rd. 4M 2Sk.	Lærer J. Christensen, Tolstrup	1872-75-78-87	
1874—1875	16		316 Kr. 00 Ore	555 Kr. 70 Øre	Arkitekt Bock	1872-81	
1875—1876	32		212 " 00 "	479 " 75 "	Lærer A. Michaelsen, Torped	1876-79	
1876—1877	37		398 " 00 "	662 " 12 "	Banemester E. Hansen	1877-82	1878-82
1877—1878	41		596 " 00 "	812 " 02 "	Landmaaler Ph. Nielsen	1882-85	
1878—1879	32		490 " 00 "	642 " 95 "	Malermester Kaaber	1881-84	
1879—1880	29		490 " 00 "	834 " 46 "	Ingeniør Ishøj	1885-84	
1880—1881	32		677 " 00 "	995 " 53 "	Malermester C. B. Hansen	1886-89	
1881—1882	50		742 " 00 "	1215 " 50 "	Lærer Jensen, Homb	1887-91	
1882—1883	39		717 " 00 "	960 " 30 "	Maler Rahbek	1889-93	
1883—1884	45	518	606 " 00 "	839 " 98 "	Jernstøber P. Nielsen	1891-95	1891-95
1884—1885	33	574	671 " 00 "	868 " 78 "	Translatør Hansen	1891-93	
1885—1886	34	552	736 " 50 "	989 " 23 "	Redaktionssekretær S. P. Sørensen	1891-95	
1886—1887	42	550	734 " 00 "	951 " 72 "	Overlærer Mortensen	1893-95	
1887—1888	42	590	759 " 50 "	1003 " 53 "	Kunstmaler Hesselund	1893-07	1895-07
1888—1889	48	554	739 " 00 "	990 " 27 "	Malermester Wendell	1893-14	1908-14
1889—1890	58	568	668 " 50 "	970 " 40 "	Tømrermester Ludvig Steffensen	1894-95	
1890—1891	64	540	714 " 50 "	983 " 98 "	Overlærer Th. Hansen	1895-97	
1891—1892	76	698	872 " 50 "	1709 " 00 "	Murermester Faber	1895-13	
1892—1893	79	754	942 " 50 "	2492 " 98 "	Urnager Christensen	1895-97	
1893—1894	85	811	1013 " 75 "	2600 " 32 "	Kommunelærer Sørensen	1896-02	
1894—1895	89	817½	1021 " 86 "	2693 " 94 "	Fabrikant Lindorf	1896-00	
1895—1896	79	951	1188 " 75 "	3260 " 91 "	Borgmester Jürgens	Jan. 97	
1896—1897	80	1056	1292 " 50 "	3325 " 49 "	Redaktør Hiort	Feb., Marts 97	
1897—1898	77	1012	1263 " 00 "	3118 " 28 "	Kommunelærer Gording	1898-08	
1898—1899	79	994	1242 " 50 "	3683 " 62 "	Drejermester Bang	1899-02	
1899—1900	80	1075	1362 " 00 "	3745 " 60 "	Snedkermester Niels G. Larsen*	1902-10, fra 12	1914
1900—1901	102	1220	1585 " 00 "	3921 " 42 "	Fabrikant Børresen	1900-07	
1901—1902	96	1294	1682 " 50 "	3929 " 19 "	Kommunelærer Wissing	1902-05	
1902—1903	90	1364	1705 " 00 "	3818 " 02 "	Kommunelærer Schlander	1905-08	
1903—1904	77	1304	1630 " 00 "	3776 " 18 "	Cand. phil. J. P. Jensen	1907-08	1907-08
1904—1905	76	1328	1669 " 00 "	3792 " 60 "	Pastor Hansen	1908-10	
1905—1906	82	1322	1652 " 50 "	3973 " 70 "	Lærer Westergaard, Tolstrup	1908-14	
1906—1907	85	1284	1605 " 00 "	3514 " 19 "	Vandværksbestyrer Wiggers*	1908	
1907—1908	86	1247	1870 " 50 "	3033 " 08 "	Lærer Daubjerg, Kærhave	1910-11	
1908—1909	85	1184	1779 " 00 "	3682 " 20 "	Kommunelærer Carl C. Lassen	1910-14	
1909—1910	99	1194	1791 " 00 "	3797 " 19 "	Snedkermester Christensen	1910-12	
1910—1911	103	1301	1900 " 50 "	4129 " 58 "	Bogholder Truelsen*	1911	
1911—1912	118	1229	1842 " 50 "	3927 " 41 "	Murermester Langkjær	1913-14	
1912—1913	122	1332	2100 " 00 "	4541 " 30 "	Kommunelærer Bønykke	1913-14	
1913—1914	125	1416	2224 " 50 "	4578 " 92 "	Malermester Brandt*	1914	
1914—1915	120	1415	2213 " 50 "	5557 " 94 "	Oversergent Sevaldsen	1914-15	
1915—1916	110	1486	2229 " 00 "	5025 " 14 "	Cand. phil. Heide	1914-15	
1916—1917	108	1290	1085 " 00 "	6107 " 52 "	Kommunelærer Aage Petersen	1915-16	
1917—1918	111				Højskolrelærer P. Rydbert	1914-15	
					Byguingsinspektør P. Jensen*	1915	
					Tømrermester H. P. Hansen*	1914	
					Kommunelærer Madsen*	1915	
					Premierløjtnant Christensen	1916-17	
					Kommunelærer Kirstein*	1917	

* betyder ansat ved Skolen endnu.

Dagskolens Lærerpersonele.

Pastor Gjelstrup, Kommuelærer Kirstein,
Bygningsinspektør Jensen, Dagskolens Inspektør.
Exam, Bygningskonstruktør Christensen. Sparekassebogholder Truelsen.

DAGSKOLEN.

Dagskolen blev paabegyndt 1913 med almindelig, ikke særlig vidtgaende, Undervisning og uden væsentlig Forbindelse med Aftenskolen.

Undervisningsplanen er dog senere efterhaanden udvidet saaledes, at Skolen nu af Statens Tilsynsførende er optaget blandt Skoler med videregaaende Undervisning og Forbindelsen med Aftenskolen er blevet fastere. Dette sidste har givet sig Udslag i, at en Del af Aftenskolens Elever i indeværende Skoleaar har Undervisning i Matematik og Dansk sammen med Dagskolens Elever.

Dagskolen har knyttet særlig Forbindelse med Københavns tekniske Skole, saa Elever, som ønsker at fortsætte deres Uddannelse der, eller paa andre af Landets videstgaende tekniske Skoler, kan optages paa Grundlag af Afgangsprøven fra Ringsted.

Et i Aar i Aftenskolen paabegyndt særligt Kursus for Maskinarbejdere, som har den ovennævnte Forbindelse med Dagskolen, er ligeledes anlagt saaledes, at Elever her kan bestaa Optagelsesprøve til Københavns Maskinistskole.

Med Elever fra Aftenskolen er der i indeværende Skoleaar 26 Elever, i Dagskolen alene 16.

Nedennævnte Lærere har været medvirkende:

Bygningstegnerne Block og Hviid, cand. phil. Heide, Kommunal lærerne Madsen, Ditlevsen, Hansen, alle ved Borgerskolen.

Nedennævnte Lærere er medvirkende for Tiden:

Bygningsinspektør Jensen (Dagskolens Inspektør), exam. Bygningskonstruktør Christensen, Malermester Brandt, Pastor Gjelstrup, Sparekassebogholder Truelsen, Kommunal lærer Kirstein og Højskolelærer Rydbergt.

BIBLIOTEKET.

Industriforeningens Bibliotek skriver sig fra 7. November 1872. Dettets Oprettelse vedtoges i et Bestyrelsesmøde nævnte Dag, og til at forberede det Fornødne valgtes tre Medlemmer af Bestyrelsen. Disse 3, der blev Foreningens første Biblioteksudvalg, var Cand. polyt. H. P. Jensen, Købm. Johs. Borchsenius og Købmand G. Brüel. I et Bestyrelsesmøde den 24. Septbr. 1875 vedtoges det at bevilge 50 Rigsdaler til Indkøb af Bøger. Biblioteket havde i de første Aar Lokale paa Apoteket, men under 20. Juni 1874 meddelte Apoteker Wengel, at han ikke længere kunde skaffe Plads. I 1876 vedtog Bestyrelsen at arbejde for Tilslutning til Udvalget for Folkeoplysningens Fremme.

Det fremgaar ikke med tilstrækkelig Tydelighed af Foreningens Protokoller, hvor Biblioteket har

haft Lokale efter Flytningen fra Apoteket. I 1882 er det dog hos Købmand Carl C. Madsen. Til andre Tider bringer Protokollen derimod ret detaljerede Oplysninger; saaledes hedder det fra 23. Septbr. 1882, at det vedtoges at subskribere paa Zach. Topelius' »Fra det høje Nord«. Og den 3. Novbr. 1882 vedtages det at bevilge 100 Kr. til Biblioteket, »da der klages over Mangel paa det fornødne Antal Bøger til at tilfredsstille Læselysten.«

Fra 1891 har Biblioteket haft Plads paa Teknisk Skole. Der er gentagne Gange udgivet trykte Kataloger, og i 1916 foretoges en kritisk Gennemgang af hele Bogsamlingen. I 1913 var Udlaanet paa 2000 Bind. Biblioteket forestaas af et Udvalg, der vælges hvert Aar paa det første Bestyrelsesmøde efter den ordinære Generalforsamling. Det nuværende Biblioteksudvalg bestaar af: Bagermester Sarup, Guldsmed Saabye og Direktør Rolff. Bogsamlingen omfatter nu ca. 1500 Bind.

Egen Bygning.

Saa tidligt som i 1884 — altsaa kun 16 Aar efter Foreningens Oprettelse — har Spørgsmaalet om egen Bygning for Industriforeningen været fremme til Drøftelse. De siden da forløbne 34 Aar har set Planen dukke op med Mellemrum, men ogsaa set Foreningen vige tilbage for Opgaven som værende for stor for Foreningens Midler.

Paa en ekstraordinær Generalforsamling den 29. Marts 1884 fandt der en indgaaende Drøftelse Sted. Bestyrelsen stillede Forslag om Nedsættelse af et Byggeudvalg, bestaaende af Bestyrelsen og 9 andre Medlemmer. Der var megen Stemning for Tanken, men ogsaa megen Tvivl om Muligheden for dens Virkeliggørelse. Nogle regnede med Støtte fra Omegnens Godsejere, andre var afgjort imod denne Tanke. Sluttelig nedsattes et Udvalg »til Opførelse af en Industri- og Forsamlingsbygning«, og til dette Udvalg valgtes: Fuldmægtig Øllgaard, Købmand B. J. Bang, Møller Frandsen, Boghandler Schouboe og Købmand Brüel, idet sidstnævnte indtraadte i Stedet for Redaktør R. P. Jensen, der frabad sig et paa ham faldet Valg.

Paa den ordinære Generalforsamling den paafølgende 24. April bevilgedes der 30 Kr. til Udvalget.

Mens man venter paa Resultatet af dette Udvalgs Arbejde, faar Bestyrelsen ordnet sig med Postgaardens Vært, saaledes at Foreningen faar *fast Lokale* hver Tirsdag, Torsdag og Lørdag; i Postgaardens Salsetage overtages Læseværelse, Forsamlingssal og Billardværelse de nævnte Dage — altsammen Vidnesbyrd om et ret kraftigt Foreningsliv.

Saa hører man intet om Bygningsspørgsmaalet før Generalforsamlingen den 30. April 1887, da Udvalget efterlyses. Paa Generalforsamlingen i Maj 1889 oplyses det, at Udvalget har arbejdet, men er stødt paa en Vanskelighed, der ikke har kunnet overvindes. Man har ansøgt Ministeriet om at faa Grund paa St. Hans Kirkeplads, men Andragendet er bleven afslaaet med den udtrykkelige Begrundelse, at det ikke kan bevilges, fordi der er Tale om en *Forsamlingssal* (det er jo gammel Kirkegaardsplads). Dette Afslag gør, at Skolespørgsmaalet skilles ud fra det øvrige Bygningsspørgsmaal. Skolespørgsmaalet førtes derefter til det andet Steds i Skriftet skildrede Resultat.

Og Spørgsmaalet om en Industribygning laa i Virkeligheden stille indtil 1909, da Sagen rejstes paa et nyt af Foreningen som saadan delvis uafhængigt Grundlag, men dog under Førerskab af Foreningens ledende Mænd.

Nævnte Aar udsendtes et Opraab af følgende Indhold:

»Som bekendt ejer Industriforeningerne Landet over gennemgaaende deres egen Bygning, og da der ikke er Tvivl om, at dette Forhold har stor Indflydelse paa Foreningernes heldige Udvikling og Trivsel, idet Medlemmerne der har Adgang til mange Ting, f. Ex. Læseværelse og Bibliotek, som en Forening uden Lokaler ikke kan byde, formener Undertegnede, at der bør gøres et Forsøg her i Ringsted paa

at faa en saadan Bygning. Vi tillader os derfor at bede ærede Medborgere, der matte være enige med os heri at tegne et 5-aarigt Bidrag for herved at danne et Grundlag til en saadan Foreningsbygning.«

Opraabet var undertegnet af den daværende Bestyrelses Medlemmer: *H. J. Klint, H. Hermansen, A. Sarup, Jens Piil og H. Christensen*; endvidere af de tidligere Bestyrelsesmedlemmer: *J. C. Frandsen, N. Schaldemose, Chr. Hermansen, Georg Brüel, A. Bentzen, Ths. Roy, N. P. Hansen, Carl Knudsen og C. W. Meyer.*

Der tegnede sig strax det første Aar 87 Bidragydere.

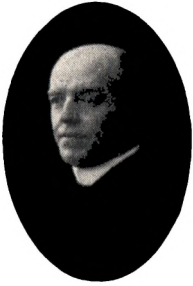
Ved forskellige Lejligheder i Foreningen drøftedes Spørgsmaalet om Byggeforetagendet. I 1911 afholdtes en Sommerfestlighed i Lystanlægget til Fordel for den paatænkte Bygning, og den 9. Februar 1914 oplystes det i et Bestyrelsesmøde, at der i den 5-aarige Periode var indkommet ialt 3487 Kr., der udgjorde en særlig Fond blandt Foreningens Midler. Ved Begyndelsen af Aaret 1918 er dette Fond voxet til 4136 Kr.

Den 6. April 1914 valgte Industriforeningens Bestyrelse et Udvalg, bestaaende af Urmager Klint, Bagermester Sarup og Guldsmed Saabye til at forhandle med Landboforeningen og Handelsforeningen om et eventuelt Samarbejde.

Faa Maaneder efter kom Verdenskrigen, og Sagen lagdes foreløbig ad acta.

Da Ringsted Kommune den 23. Oktober 1917 havde købt Hovedgaarden Ringsted Kloster og der derigennem aabnedes Mulighed for en bymæssig Nydannelse af stor Betydning, traadte en Kreds af Industriforeningens ledende Mænd sammen og købte den Tømremester L. Steffensen, Hellerup (forhen Ringsted) tilhørende Ejendom, St. Hansgade 12. Det

Bestyrelsen 1918.

Guldsmid Saaby.
Blikkenslager J. Andersen.

Bagermester Sarup.
Ernager Klint.
Fabrikant H. Hermansen.

Branddirektor Kn.-Pedersen.
Direktør Røff.

er Købernes Hensigt, at dette Bygningskomplex, der er Nabo til de Grunde, over hvilke den fremtidige Hovedforbindelse mellem St. Hansgade og Klostermark-Kvarteret vil komme til at gaa, til sin Tid vil blive tilbudt Industriforeningen, og Køberne har truffet Bestemmelse om, at de ikke beregner sig nogen Fortjeneste, men kun vil have deres direkte Udgifter ved Købet dækkede.

I sit Jubilæumsaar vil Foreningen da have at træffe vigtige og vidtrækkende Beslutninger af afgørende Betydning for dens fremtidige Vilkaar.

Fremtid.

Fra fjerne Tiders Tusmørke, over den nærmeste Fortids og Nutidens udviklingsrige Dage gaar vi mod en Fremtid, der vil blive præget til sin inderste Fiber af det, der er sket ude i den store Verden siden den 1. August 1914.

Haandværkets Udøvere har i Løbet af de sidste Slægtleds Tidsalder set det lille Haandværk trues af Maskintidens Stordrift. Men de har ogsaa set en begyndende Renæssance. Den store Opgangstid, vi har gennemlevet i dette Hundrebaar, til Verdenskrigens Virkninger for Alvor viste sig, har betinget Købedygtighed hos det forbrugende Publikum, og dette er i høj Grad kommet Erhvervene til Gode. Elektricitetens Sejrsang har gjort *den lille Motor* til en i dobbelt Forstand drivende Kraft for Haandværket. I Ringsted er der i de siden Elektricitetsværkets Opførelse forløbne 15 Aar bleven installeret over 100 Elektromotorer. Af disse har kun de 6 over 6 Hestes Kraft. Resten er for det aldeles overvejende Tals Vedkommende Motorer med 2 eller 1, ja ned til $\frac{1}{7}$ HK. For Haandværkets Vedkommende anvendes disse Motorer bl. a. som Trækkraft til: Maskinsave, Høvlemaskiner, Hammer- og Boremaskiner i Snedkerværksteder, til Centrifugalblæsere, til Symaskiner for Skomagere og Sadelmagere, til Drejebænke, til Drivkraft for Smergel-Slibesten,

Kødhakkemaskine, Polérmaskiner, Æltemaskiner i Bagerier, Bogtrykpresser o. s. v. — for ikke at tale om saadanne Ting som Maskinruller og paa Telefonstationen til at »trække« et Ringeapparat.

Den lille Mótors Indtrængen som Hjælpe-maskine i Haandværket og den lille Industri har bidraget mægtigt til at gøre denne *selvstændig*; men den har samtidig øget Kundskabskravet. Det teknologiske Institut i København giver gennem sine Kursus Haandværkerne Lejlighed til at sætte sig ind i det nyeste paa Maskinteknikens Omraade.

Nu har man i Haandværkets Kredse begyndt Drøftelsen af Andelsvirke — fælles Indkøb og fælles Afsætning. Hvad Andelsprincippet har betydet for det danske Landbrug, véd enhver. Hvad det kan komme til at betyde for Haandværkets Fremtid, kan man kun gisne om, og særlig saalænge Krigen raser og Raastoftilførslen hænger i en Traad, lader det sig selvfølgelig ikke gøre, at tegne vide Perspektiver. Men hvad der kan forberedes i den værende Tid, bør ikke forsømmes.

Arbejde og Dygtiggørelse — hver paa sit Felt, hver i sit Fag, Haand i Haand hvor det paakræves — er .et Løsen, der rummer en varig Sandhed Haandværket og Industrien udstyres paa mange Maader med stedse bedre Hjælpe midler, aandelig og materielt. Naar den Enkelte føler *sit* Ansvar og aldrig venter paa, at andre skal gøre noget for ham, men selv tager fat, saa har han Fremtiden i Eje.

Dette Skrift være da en Hilsen til Haandværkets og Industriens Mænd i Ringsted og Omegn og deres Medhjælpere i Værksteder og Fabriker, først og fremmest en Hilsen til den Kreds, der udgør Medlemmerne i Industriforeningen for Ringsted og Omegn.

Held og Lykke til Fremtidens Gerning!

Navne og Data.

Th. Roy.

J. P. Nielsen.

G. Friel.

Vejbetjent Nielsen.

W. Bernstein.

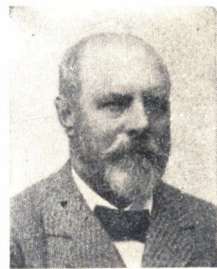
H. P. Jensen.

P. Petersen.

Fr. Jensen.

J. Borchsenius.

Fr Storch.

Arkitekt Bock.

Ole Hansen.

Steffensen.

F. Jacobsen.

H. E. Jensen.

C. Knudsen.

R. P. Jensen.

Brøstrup-Nielsen.

C. Larsen.

N. P. Hansen.

I. C. Frandsen.

Dudestadt sen.

N. Schaldemose.

F. Vandborg.

C. Rasmussen.

C. W. Meyer.

Guldsmid Christensen.

Chr. Hermansen.

V. Lendorf.

V. Hiort.

Jul. Johansen.

J. Piił.

Faktor Christensen.

M. Mathiasen.

G. Graversen.

ÆRESMEDLEMMER

optagne den 7. Maj 1896:

Partikulier Bentzen †,

Hofjægermester Bruun de Neergaard, Skjoldenæsholm,

Forpagter Hellmers, Ringsted Kloster †.

FORMÆND.

Kordegner Ishøj fra 16. Marts 1868 til 1871.

Cand. polyt. H. P. Jensen fra 2. April 1871 til 4. Marts 1874.

Købmand G. Brüel fra 4. Marts 1874 til 5. Septbr. 1877.

Arkitekt J. Bock fra 5. Septbr. 1877 til 9. April 1880.

Tobaksfabrikant H. Em. Jensen fra 9. April 1880 til 17. April 1883.

Købmand Bræstrup-Nielsen fra 17. April 1883 til 24. April 1884.

Skrædermester A. C. Grahf fra 28. April 1884 til sin Død (18. Maj 1908).

Urmager H. J. Klint fra 11. Juni 1908.

NÆSTFORMÆND.

Købmand Johs. Borchsenius fra 26. Marts 1872 til 24. Marts 1874.

Snedker Fr. Jensen fra 24. Marts 1874 til 5. April 1877.

Købmand Brüel fra 5. April 1877.

Fabrikant H. Em. Jensen fra 25. April 1879.

Arkitekt Bock fra 9. April 1880.

Redaktør R. P. Jensen fra 31. August 1881.

Bogh. N. P. Hansen fra 17. April 1883.

Malermester H. Jacobsen fra 28. April 1884.

Dampmøller J. C. Frandsen fra 8. Maj 1885.
 Murerm. Jul. Johansen fra 14. Maj 1898.
 Urmager H. J. Klint fra 14. Juni 1900.
 Direktør J. Piil fra 11. Juni 1908.
 Bagermester A. Sarup fra 7. Juli 1913.

KASSERERE.

Boghandler W. Bernsteen fra 26. Februar 1868 til
 2. April 1871.
 Købmand G. Brüel fra 2. April 1871 til 4. Marts
 1874.
 Købmand Fritz Storch fra 24. Marts 1874 til 9.
 Juni 1911.
 Direktør J. Piil fra 9. Juni 1911 til 17. Juni 1912.
 Faktor H. Christensen fra 17. Juni 1912, fungerer
 endnu.

REVISORER.

Købmand Hviid fra 7. April 1869.
 Urmager Olsen fra 7. April 1869.
 Købm. Johs. Borchsenius fra 13. Januar 1872.
 Snedker Egede fra 4. Februar 1873.
 Boghandler Flensborg fra 4. Maj 1889.
 Købmand H. A. Bang fra 7. Juli 1903.

BESTYRELSESMEDELMER.

1. Købmand G. Brüel fra 26. Februar 1868 til 7.
 April 1869.
2. Kordegn Ishøj fra 26. Februar 1868 til 2. April
 1871.
3. Vejbetjent J. Nielsen fra 26. Februar 1868 til 5.
 April 1872.
4. Tobaksfabrikant Th. Roy fra 26. Februar 1868
 til 2. April 1871.

5. Tømrermester J. P. Nielsen fra 26. Februar 1868 til 4. Marts 1874.
6. Cand. polyt. H. P. Jensen fra 7. April 1869 til til 4. Marts 1874.
7. Jærnstøber P. Petersen fra 2. April 1871 til 4. Marts 1874 (?).
8. Snedkermester Fr. Jensen fra 2. April 1871 til 5. April 1877.
9. Skomagermester Bentzen fra 5. April 1872 til 7. April 1880.
10. Købmand Johs. Borchsenius fra 1. Maj 1872 til 3. April 1879.
11. Arkitekt Bock fra 4. Marts 1874 til 30. Juli 1881.
12. Købmand G. Brüel fra 4. Marts 1874 til 3. April 1879.
13. Tømrermester Steffensen fra 5. April 1877 til 7. April 1881.
14. Skomagermester Ole Hansen fra 3. April 1879 til 7. April 1880.
15. Tobaksfabrikant H. E. Jensen fra 3. April 1879 til 14. April 1883.
16. Maler H. Jacobsen fra 7. April 1880 til 25. April 1885.
17. Skrædermester A. C. Grahf fra 7. April 1880 til 18. Maj 1908.
18. Fabrikant Knudsen fra 7. April 1881 til 14. April 1883.
19. Redaktør R. P. Jensen fra 30. Juli 1881 til 14. April 1883.
20. Drejermester C. Larsen fra 14. April 1883 til 24. April 1884.
21. Købmand Bræstrup Nielsen fra 14. April 1883 til 25. April 1885.
22. Boghandler N. P. Hansen fra 14. April 1883 til 24. April 1884.
23. Urmager M. Christensen fra 24. April 1884 til 25. September 1884.

24. Dampmøller J. C. Frandsen fra 24. April 1884 til 7. Maj 1898.
25. Murermester Duderstadt fra 25. September 1884 til 29. April 1886.
26. Fabrikant F. Vandborg fra 25. April 1885 til 30. April 1887.
27. Tømmerhandler N. Schaldemose fra 25. April 1885 til 14. Maj 1892.
28. Skomagermester C. Rasmussen fra 29. April 1886, død 1894.
29. Blikkenslager C. V. Meyer fra 30. April 1887 til 14. Maj 1892.
30. Guldsmed Heinr. Christensen fra 14. Maj 1892 til 8. Maj 1897.
31. Murermester Chr. Hermansen fra 14. Maj 1892 til 8. Maj 1897.
32. Drejermester C. Larsen fra 11. Januar 1895 til 7. Maj 1898.
33. Fabrikant V. Lendorf fra 8. Maj 1897 til 15. Juni 1905.
34. Redaktør V. Hiort fra 8. Maj 1897 til 9. Juni 1902.
35. Murermester Jul. Johansen fra 7. Maj 1898 til 26. Maj 1900.
36. Urmager H. J. Klint fra 7. Maj 1898, fungerer endnu.
37. Blikkenslager C. V. Meyer fra 26. Maj 1900 til 15. Juni 1906.
38. Direktør J. Piil fra 9. Juni 1902 til 9. Juni 1913.
39. Faktor H. Christensen fra 15. Juni 1905 til 9. Juni 1911.
40. Bagermester A. Sarup fra 15. Juni 1906, fungerer endnu.
41. Fabrikant H. Hermansen fra 11. Juni 1908, fungerer endnu.
42. Fabrikant Mathiassen fra 9. Juni 1911 til 9. Juni 1915.

43. Guldsmed Nielsen Saaby fra 7. Juni 1912*),
 fungerer endnu.
44. Branddirektør Kn.-Pedersen fra 7. Juni 1912,
 fungerer endnu.
45. Direktør C. Rolff fra 9. Juni 1913, fungerer
 endnu.
46. Bankdirektør G. Graversen fra 9. Juni 1915 til
 12. Juni 1917.
47. Blikkenslager J. Andersen fra 12. Juni 1917,
 fungerer endnu.

MEDLEMSTALLET TIL SKIFTENDE TIDER:

1873—74	146	1888—89	183	1903—04	176
1874—75	146	1889—90	204	1904—05	166
1875—76	151	1890	91 214	1905—06	155
1876—77	168	1891—92	217	1906—07	155
1877—78	160	1892—93	215	1907—08	177
1878—79	156	1893—94	205	1908—09	203
1879—80	129	1894—95	195	1909—10	223
1880—81	134	1895—96	186	1910	11 225
1881—82	150	1896—97	195	1911—12	233
1882—83	138	1897—98	186	1912—13	268
1883—84	167	1898—99	185	1913—14	266
1884—85	165	1899—00	177	1914	15 259
1885—86	161	1900—01	182	1915—16	262
1886—87	184	1901—02	185	1916—17	272
1887—88	169	1902—03	180		

DEN TALMÆSSIGE UDVIKLING:

Aar:	Regnskabsbalance:	Kassebeholdning:
1873—74	457 Rdl. 3 Mk. 1 Sk.	126 Rdl. 3 Mk. 1 Sk.
1879—80	3,133 Kr. 41 Øre	1786 Kr. 97 Øre
1889—90	2,906 Kr. 39 Øre	1098 Kr. 18 Øre
1899—00	7,949 Kr. 58 Øre	3050 Kr. 85 Øre
1909—10	8,428 Kr. 84 Øre	3300 Kr. 95 Øre
1915—16	12,177 Kr. 71 Øre	4582 Kr. 39 Øre
1916—17	12,941 Kr. 34 Øre	3927 Kr. 22 Øre

Medlemsbidraget er steget fra 276 Rdl. 4 Mk. i 1873—74 til 1500 Kr. i 1916—17.

---

*) Ved denne Generalforsamling vedtoges det at udvide Bestyrelsens Medlemstal fra 5 til 7.